

วิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับคดีตามกฎหมายศาลการ

ในสมัยใหม่ได้แยกการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและของศาลออกจากกัน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา¹ กล่าวคือ เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินคดีได้โดยอิสระจากศาล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งคดีอาญานั้น โดยปกติจะเริ่มเมื่อมีการกล่าวหาว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญา ซึ่งผู้กล่าวหาอาจเป็นเอกชน หรือเจ้าพนักงานก็ได้ และตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยปัจจุบัน การเริ่มคดีโดยเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็นการเริ่มตามคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือเริ่มเองโดยผลการมีการดำเนินการเป็นชั้น ๆ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการดำเนินการของพนักงานสอบสวน แล้วต่อด้วยการดำเนินการของพนักงานอัยการ เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในปัจจุบันแบ่งแยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกัน ซึ่งแตกต่างกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศภาคพื้นยุโรปไม่มีการแยกความรับผิดชอบเช่นนั้น แต่ได้กำหนดให้การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการฝ่ายเดียว² ต่อจากนั้นก็เป็นการดำเนินคดีอาญาชั้นพิจารณาคดีในศาล และเมื่อศาลได้กำหนดสภาพบังคับในคดีได้แล้ว ก็จะต้องมีการจัดการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้น เว้นแต่จะได้มีการลดโทษ เปลี่ยนโทษ หรืออภัยโทษ การดำเนินการหลังจากกำหนดสภาพบังคับโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนี้ อาจเรียกว่า "การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี"³ ซึ่งขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่การร้องทุกข์กล่าวโทษจนถึง

¹ คณิต ฌ นคร, ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ การปรับปรุงระบบงานอัยการและแนวความคิดในการพัฒนาต่อไป, หน้า 25

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 3

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3

การพิจารณาโดยศาลและการลงโทษนั้นเรียกว่าเป็น "กระบวนยุติธรรมตามแบบพิธี"
(TRADITIONAL OR TYPICAL JUSTICE SYSTEM)

อนึ่งหลักการดำเนินคดีอาญาเป็นปัญหาของการสอบสวนฟ้องร้องของเจ้าพนักงาน กล่าวคือ เป็นปัญหาว่าเมื่อมีข้อสงสัยอันควรจะมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่สอบสวนดำเนินคดีหรือไม่ และถ้าฟังได้ว่ามีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นจริง เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องฟ้องร้องคดีนั้นต่อไปหรือไม่ โดยนัยดังกล่าวนี้หลักการดำเนินคดีจึงมีอยู่ 2 หลัก คือ หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ ซึ่งกล่าวได้ดังนี้

ก. หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย (LEGALITY หรือ COMPULSORY PROSECUTION) หลักการดำเนินคดีอาญาประเภทนี้ถือว่า เมื่อทราบว่ามีมีการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนจะต้องทำการสอบสวนคดีเสมอ โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษโดยผู้ใดแล้วหรือไม่ และเมื่อมีการสอบสวนได้เสร็จสิ้นลงแล้วเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ฟ้องร้อง ซึ่งในประเทศทั้งหลาย คืออัยการเห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง⁴ และได้พิจารณาคูจนแน่ใจแล้วว่ามีทางที่จะพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ต้องหาในศาลได้แน่* (PROBABLE CRIMINAL LIABILITY) อัยการก็มีหน้าที่ฟ้องร้องผู้ต้องหาเสมอไป และเมื่อฟ้องคดีแล้วจะถอนฟ้องคดีนั้นไม่ได้⁵

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25 .

⁵ กุลพล พลวัน, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา" วารสารอัยการ ปีที่ 1, ฉบับที่ 1 (2520) : 10

* ความแน่ใจเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออัยการได้ทำการชั่งน้ำหนักของพยานหลักฐานทั้งหลายแล้วว่ามีเพียงพอจะให้ศาลลงโทษได้หรือไม่และการกระทำของผู้ต้องหาครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดอาญาหรือไม่

หลักการดำเนินคดีอาญาประเภทนี้มีผู้วิจารณ์ว่า เป็นความคิดทำนองเดียวกับการแก้แค้น⁶ และขาดความยืดหยุ่น ทำให้ใช้กฎหมายอย่างกระด้างเกินไป⁷ แต่ก็มีข้อดีตรงที่เป็นหลักประกันความเสมอภาคต่อการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นเสมือนเกราะคุ้มครองป้องกันมิให้มีการใช้อิทธิพลที่มีขอบด้วยความอยุติธรรมของเจ้าพนักงานอีกด้วย⁸

ข. หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ (OPPORTUNITY PROSECUTION) หลักการดำเนินคดีอาญาประเภทนี้ ตรงข้ามกับหลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย และอาจกล่าวได้ว่าเป็นที่มาแห่งอำนาจการใช้ดุลพินิจของอัยการ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการสอบสวน อาจไม่ทำการสอบสวนได้ และหากสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริง อัยการก็อาจไม่ฟ้องหรือไม่ดำเนินคดีด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้ โดยอ้างเหตุที่นักกฎหมายทางยุโรป เรียกว่า "EXPEDIENCY GROUND" หรือที่นักกฎหมายอเมริกัน เรียกว่า "หลักยุติธรรม" (EQUITABLE GROUND) เช่นว่า เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรืออาจจะกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น

หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ เป็นหลักผ่อนคลายความเข้มงวดในการใช้กฎหมาย และเนื่องจากในปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษได้แปรเปลี่ยนไป โดยประเทศต่าง ๆ ได้ยกเลิกใช้ทฤษฎีแก้แค้น และเห็นว่า การลงโทษควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อ "การป้องกันทั่วไป" กล่าวคือ การลงโทษ

⁶ คณิต ณ นคร, ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ การปรับปรุงระบบงานอัยการและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศต่อไป, หน้า 25

⁷ กุลพล พลวัน, "หลักการทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา", วารสารอัยการ 3 (ธันวาคม 2523) : 37

⁸ เกียรติชจร วัจนะสวัสดิ์, หลักการฟ้องคดีเชิงบังคับและขอบเขตการใช้ดุลพินิจของอัยการเยอรมัน, หน้า 3

ควรกระทำเพื่อให้ผู้กระทำผิดเห็นว่า สังคมส่วนรวมจะไม่นิ่งดูตายกับการกระทำเช่นนั้นซ้ำอีก ก็จะต้องได้รับโทษเช่นนั้นเช่นกัน กับเห็นว่าการลงโทษนั้นควรมุ่งหมายเพื่อ "การป้องกันพิเศษ" กล่าวคือ การลงโทษนั้นจะต้องให้เหมาะสมกับความผิดและความชั่วของผู้กระทำผิด เพื่อให้เขาได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเองที่จะไม่กระทำผิดเช่นนั้นซ้ำอีก และเพื่อให้เขากลับเข้าสู่สังคมอีกได้⁹

สำหรับการดำเนินคดีในประเทศไทยนั้น เห็นว่า การดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย เพราะนอกจากกรณีความผิดที่กฎหมายยกเว้นไว้แล้ว พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนความผิดที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งถ้าพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจที่จะสอบสวนก็ย่อมทำผิดหน้าที่ตามกฎหมาย¹⁰ ส่วนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการนั้น ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ เพราะพนักงานอัยการจะไม่ฟ้องคดีอาญาก็ได้ทั้ง ๆ ที่เห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดตามที่กล่าวหา และในทางปฏิบัติก็ได้มีการชี้ขาดความเห็นแย้งโดยอธิบดีกรมอัยการมาแล้วหลายเรื่องว่ากระทำได้นอกจากนี้ ตามหลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายนั้น อัยการมีหน้าที่เข้าดำเนินคดี และจากการกำหนดหน้าที่ของอัยการดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดหลักเกณฑ์ในวิธีพิจารณาความอาญาชั้นอันหนึ่ง ซึ่งอาจเรียกว่า "หลักการเปลี่ยนแปลงไม่ได้" กล่าวคือ ตามหลักนี้ อัยการจะถอนฟ้องไม่ได้ สำหรับในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยนั้น นอกจากจะไม่มียกเว้นผู้บังคับให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีทุกเรื่องแล้วกฎหมายยังอนุญาตให้พนักงานอัยการถอนฟ้องได้ด้วย จึงแสดงว่าหลักการดำเนินคดีอาญาของอัยการนั้น คือ หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ¹¹

⁹ คณิต ฃ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 116-117

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 118

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119

หลักทั่วไปในการใช้ดุลพินิจเปรียบเทียบกับคดีอาญา

ดุลพินิจ มีความหมายในทางกฎหมายว่า เป็นอำนาจหรือสิทธิพิเศษที่จะพิจารณาตามหลักความยุติธรรมขององค์กรผู้มีอำนาจในการพิจารณาใช้ และรวมถึงการใช้วิจารณญาณในการตัดสินคดีของผู้มีอำนาจใช้ โดยไม่ขึ้นกับวิจารณญาณหรือการตัดสินใจของบุคคลอื่น ๆ¹²

โดยทั่วไป การใช้ดุลพินิจไม่ว่าจะจะเป็นไปตามกฎหมายใด เมื่อมีการใช้ดุลพินิจแล้ว ต้องประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนของการค้นหาข้อเท็จจริง ส่วนของการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับหลักกฎหมาย และส่วนของการพิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากที่ได้ทราบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว¹³

มีสุภาษิตกฎหมายอยู่บทหนึ่งว่า "เมื่อมีกฎหมายก็ย่อมต้องมีดุลพินิจอยู่เคียงคู่" (RULES MUST BE SUPPLEMENTED WITH DISCRETION) ซึ่งหมายความว่า ถ้าหากจะมีการบังคับใช้กฎหมายโดยตรงแต่เพียงประการเดียวแล้ว หากจะทำให้ความยุติธรรมเป็นรายการไม่ได้ไม่ เพราะการอำนวยความสะดวกที่แท้จริงนั้นควรจะต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้ใช้ นำเอาปัจจัยกระทบทางสังคมและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมพิจารณา เพื่อค้นหาความเป็นธรรมโดยแท้จริง สังคมใดที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจ เท่ากับว่าสังคมนั้นปฏิเสธความยุติธรรมนั่นเอง

กฎหมายเป็นผู้ให้และกำหนดขอบเขตของการใช้ดุลพินิจ โดยให้ผู้ใช้ดุลพินิจสามารถใช้ดุลพินิจได้ในบางโอกาส และอยู่ภายใต้การควบคุมการใช้ดุลพินิจอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้การใช้

¹²BLACK'S LAW DICTIONARY, 4TH ED. (ST. PAUL, MINN : WEST PUBLISHING CO, 1951), p. 553

¹³ชัญญา (รัชนี้) ชัยสุวรรณ, "การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ," วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526, หน้า 27-28.

ดุลพินิจเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งอาจแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 ประการ คือ¹⁴

1. โครงสร้างของดุลพินิจ หมายถึง สิ่งที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการในการพิจารณาเกี่ยวกับดุลพินิจ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยเหลือเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ทรงคุณค่าต่อการใช้ดุลพินิจ อันได้แก่ แผนการ นโยบาย ข้อเท็จจริง เหตุผล การสืบเสาะ และกระบวนการพิจารณา
2. ต้องประกอบด้วยการทบทวนดุลพินิจ เมื่อมีการใช้ดุลพินิจจะต้องมีองค์การหนึ่งคอยควบคุมการใช้ดุลพินิจนั้น ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการอุทธรณ์ การตรวจทาน หรือควบคุมมิให้ใช้กฎหมายขัดกับหลักเกณฑ์*

ในประเทศไทยมีวิธีการดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เสร็จสิ้นไปในชั้นเจ้าพนักงาน ในทางนิติศาสตร์ นิยมเรียกว่า วิธีทำให้คดีอาญาเลิกกันโดยวิธีชำระค่าปรับในอัตราสูง หรือโดยวิธีการเปรียบเทียบคดี ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า

---

¹⁴ ชินัญญา (รัชนี้) ชัยสุวรรณ, "การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ," หน้า 35.

*มีดุลพินิจอีกประการหนึ่งที่ไม่ต้องมีการทบทวน เรียกว่า "ดุลพินิจเด็ดขาด" (ABSOLUTE DISCRETION) ซึ่งมีลักษณะความ "สูงสุด" อยู่ในตัว เช่น ดุลพินิจในการอภัยโทษ เมื่อใช้ดุลพินิจไปในทางใดแล้ว จะมีองค์การอื่นใดมาทบทวนการใช้ดุลพินิจอีกไม่ได้

คดีอาญาเล็กน้อยได้ดังนี้

- (1) ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราสูงสำหรับความผิดนั้น แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา
- (2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือความผิดต่อกฎหมายแผนกภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบแล้ว
- (3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในจังหวัดพระนครและธนบุรี เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว
- (4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

การทำให้คดีอาญาเล็กน้อย จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เสริวจลินไปในพื้นที่ของเจ้าพนักงานเพื่อลดภาระของศาลและอัยการ¹⁵ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

¹⁵วิธีการทำให้คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เล็กกัน ในแต่ละประเทศมีวิธีปฏิบัติไม่เหมือนกัน สำหรับประเทศเยอรมันได้เลือกใช้วิธีการทำให้ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ลื่นสภาพของการเป็นความผิดอาญา (ENTKRIMINALISIERUNG) กล่าวคือ เยอรมันได้ใช้วิธีการในทางนิติบัญญัติบัญญัติให้การกระทำที่เห็นว่า โดยเนื้อหาไม่ควรเป็นความผิดทางอาญา (KRIMINALSTRAFTAT) เพราะการกระทำนั้นกระทบกระเทือนคุณธรรมทางกฎหมายที่ยังต้องอยู่ (RECHTSGUT DER UNTEREN CERTUNGSSCHICHT) แต่ก็ควรมีสภาพบังคับบ้างให้เป็น "การกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบ" (VERDUNGSW IDRTGKEIT) และถือว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบนี้เป็นความผิดในทางปกครอง และสภาพบังคับที่ใช้สำหรับการกระทำดังกล่าวนี้ คือ การชำระเงินซึ่งก็ไม่เรียกว่า โทษปรับ (GELDSTRAFE) แต่เรียกว่า "พินัย" (GELDBUSSE) เหตุนี้ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันจึงไม่มีความผิดลหุโทษ แต่จะบัญญัติการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบไว้โดยเฉพาะเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะหากเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ศาลเท่านั้นที่จะลงโทษได้ และเมื่อกระทำการฝ่าฝืนระเบียบเป็นความผิดในทางปกครอง ฝ่ายปกครองก็ตัดสินลงพินัยได้ ทำนองเดียวกับการเปรียบเทียบในกฎหมายไทย โปรดดู คณิต ฃ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 13

ก. คดีที่เปรียบเทียบได้และผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบระงับคดีมีบัญญัติไว้ในมาตรา 37(2) - (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการเลิกคดีอาญาระหว่างรัฐ ผู้ต้องหา และผู้เสียหาย¹⁶ เป็นการพิจารณาความผิดและลงโทษผู้กระทำความผิดโดยเจ้าพนักงานจึงเป็นข้อยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่าศาลยุติธรรมเท่านั้นที่มีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิด¹⁷

คดีที่เปรียบเทียบได้ ได้แก่ความผิดลหุโทษ คดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท¹⁸ และความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เปรียบเทียบคดีได้* ตามมาตรา 37 (2) (3) (4)

ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบมีอยู่ 3 ประเภท คือ พนักงานสอบสวน นายตำรวจในจังหวัด พระนคร และธนบุรี ตั้งแต่ชั้นสารวัตรขึ้นไปหรือผู้ทำการแทน และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ

¹⁶ตามมาตรา 37(1) เป็นการทำให้คดีอาญาเลิกโดยยอมชำระค่าปรับในอัตราสูงตามกฎหมาย โดยไม่มีการเปรียบเทียบ โปรดดู คณิต ณ นคร, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 137-138

¹⁷คณิง ฤาไชย, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : เจนวิทย์การพิมพ์, 2519) หน้า 44.

¹⁸มาตรา 27 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบกับ มาตรา 4 พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2499 มาตรา 3

*ความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เปรียบเทียบได้ เช่น ความผิดตามมาตรา 27, 99 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 163 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522

คดีที่เป็นความผิดลหุโทษ และคดีที่มีโทษอย่างสูงไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท พนักงานสอบสวน หรือนายตำรวจในจังหวัดพระนครและธนบุรี ตั้งแต่ชั้นสารวัตรขึ้นไปหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้มีอำนาจ เปรียบเทียบ¹⁹ ส่วนความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับกฎหมายนั้นที่จะกำหนดให้พนักงาน ตามกฎหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้

อำนาจในการเปรียบเทียบของเจ้าพนักงานตามมาตรา 37(2) (3) (4) จำกัด เฉพาะโทษปรับเท่านั้น²⁰ กรณีนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยวางหลักไว้ในคำพิพากษาที่ 790/2497 ว่า อำนาจเปรียบเทียบคดีความผิดตามกฎหมายแผนกภาษีอากร ตามมาตรา 37(2) นี้ ต้องเป็นความผิด อันมีกำหนดโทษปรับสถานเดียว

ข. วิธีเปรียบเทียบ

ไม่จำเป็นเสมอไปว่า ถ้าเป็นคดีลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวซึ่งมีอัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทแล้ว พนักงานสอบสวน ต้องเปรียบเทียบ เพราะนอกจากจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแล้วยังต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติ ของมาตรา 38 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

¹⁹ อำนาจของพนักงานสอบสวนกับสารวัตรตำรวจขึ้นไป หรือผู้ทำการแทน มีอำนาจ เปรียบเทียบเหมือนกันคือ สามารถเปรียบเทียบความผิดตามมาตรา 37(2) (3) ได้ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. 2481 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 พระราชบัญญัติ เปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2499 คณิต ฤาไชย, คำบรรยายประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 45.

²⁰ คณิต ฤาไชย, คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 46 ศึกษาได้จากมาตรา 38 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1. เปรียบเทียบได้ในกรณีที่เจ้าพนักงานเห็นว่า ผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุกถ้าเห็นว่าควรจำคุก เจ้าพนักงานจะไม่เปรียบเทียบก็ได้²¹

2. ผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมตามจำนวนค่าปรับที่เจ้าพนักงานกำหนดตามที่เห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายบัญญัติไว้และเมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมให้เปรียบเทียบแล้ว เจ้าพนักงานจะกำหนดเวลาให้ผู้ต้องหา นำเงินค่าปรับมาชำระภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวัน หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาไม่ยินยอม หรือยินยอมแต่ไม่นำเงินมาชำระภายในกำหนดคดีก็ไม่เลิกกัน และถ้าหากคดีอาญามีมูลที่ทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทดแทนในทางแพ่งด้วย เมื่อผู้เสียหายและผู้ต้องหา ยินยอมก็ให้เจ้าพนักงานเปรียบเทียบในเรื่องค่าทดแทนด้วย ทั้งนี้ให้เจ้าพนักงานเปรียบเทียบโดยกะจำนวนค่าทดแทนตามที่เห็นสมควร หรือตามที่คู่ความตกลงกันก็ได้ แต่ถ้าหากไม่ตกลงกันในทางแพ่งผลก็มีเพียงว่าสิทธิเรียกร้องทางแพ่งไม่ระงับ แต่ไม่กระทบถึงการเปรียบเทียบคดีอาญาที่เจ้าพนักงานได้ดำเนินการไปแล้ว²²

คำสั่งเปรียบเทียบของเจ้าพนักงานถือเป็นกระบวนการพิจารณา จึงไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้²³ และเมื่อการเปรียบเทียบกระทำโดยถูกต้องแล้ว สิทธิที่จะนำคดีอาญาขึ้นฟ้องร้องขอระงับไป เป็นการสิ้นสุดการสอบสวนอีกลักษณะหนึ่ง อัยการหรือผู้เสียหายย่อมนำคดีมาฟ้องอีกไม่ได้ตามมาตรา 39(3)²⁴

²¹ ประเทือง กীরติบุตร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พ.ศ. 2520), หน้า 58.

²² คิง ฤาไชย, คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 47-48

²³ คณิต ผนนคร, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 138 ตามมาตรา 39(3)

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 365/2502 ความผิดที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบนี้ ถ้าเป็นคดีที่เกินอำนาจที่จะเปรียบเทียบปรับแล้ว คดีไม่เลิกกัน ผู้เสียหายมีสิทธินำคดีอาญามาฟ้องต่อศาลอีก

การเปรียบเทียบระงับคดีตามกฎหมายศาลการ

ในส่วนของการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดทางศาลการนั้น ก็เป็นไปตามกระบวนการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป แต่มีวิธีการผิดแปลกไปจากคดีอาญาทั่วไปอยู่หลายประการ กล่าวคือ กฎหมายให้อำนาจพนักงานศาลการที่จะฟ้องหรือแก้คดีได้เองตามความในมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2469 ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีใด ๆ อันเกี่ยวข้องด้วยการศาลการนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่คนใด ๆ ซึ่งกระทำการโดยอาศัยอำนาจของอธิบดีอาจยื่นฟ้องและทำการฟ้องหรือแก้คดีหรือดำเนินคดีได้ไม่ว่าในศาลหนึ่งศาลใด" แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าอำนาจนี้ยังไม่เคยปรากฏว่าได้เคยใช้เลย ทุกคดีอัยการเป็นผู้ฟ้องร้องหรือแก้คดีทั้งสิ้น

นอกจากอำนาจการฟ้องหรือแก้คดีดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายศาลการยังบัญญัติให้อำนาจอธิบดีกรมศาลการ พนักงานสอบสวน และคณะกรรมการแล้วแต่กรณีสามารถดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดทางศาลการได้ ทั้งนี้เพราะกฎหมายศาลการมุ่งหมายให้มีการเปรียบเทียบระงับคดีได้อย่างกว้างขวางเกินกว่าที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 37 ให้อำนาจไว้ ทั้งนี้เพราะในความผิดทางภาษีอากรรัฐบาลควรจะได้ภาษีอากรครบถ้วน โดยไม่ต้องดำเนินคดีในชั้นศาลให้ยุ่งยากสิ้นเปลืองเวลาและเงินทอง กอปรกับความผิดทางศาลการหาหลักฐานในการลงโทษยาก การเปรียบเทียบระงับคดีในชั้นศาลการจึงได้รับความนิยมในหมู่พ่อค้าวาณิช และเป็นความประสงค์ของกรมศาลการที่ปรารถนาให้คดีศาลการเสร็จสิ้นไปในชั้นพิจารณาของฝ่ายบริหารโดยรวดเร็ว เพื่อสนองตอบธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ การเปรียบเทียบระงับคดีในชั้นศาลการจึงเป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งของกฎหมายศาลการ

อำนาจเปรียบเทียบคดีอาญาในชั้นศาลการถือว่า เป็นอำนาจในการให้ความยุติธรรมในชั้นปลาย²⁵ ในขณะที่การพิจารณาคดีอาญาตามปกติเป็นการดำเนินการโดยศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจ

---

²⁵ การให้ความยุติธรรมในชั้นต้น คือ ความยุติธรรมตามตัวกฎหมาย เป็นการใช้อำนาจเกี่ยวกับการจับกุม การสอบสวน การควบคุม การฟ้องร้อง เป็นต้น สถิติย์ ลิมพงค์พันธุ์, "ลักษณะเฉพาะความผิดทางศาลการ," หน้า 725

ตุลาการ แต่บทบาทในการดำเนินคดีทางตุลาการกลับเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารเป็นส่วนใหญ่ โดยพระราชบัญญัติตุลาการ พ.ศ. 2469 มาตรา 102 และมาตรา 102 ทวิ บัญญัติให้อธิบดีกรมตุลาการ พนักงานสอบสวน และกรรมการเปรียบเทียบบงคการฟ้องร้องเป็นผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีตุลาการ

การให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเปรียบเทียบคดีดังกล่าว เท่ากับเป็นการให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจหน้าที่กึ่งตุลาการอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นการให้อำนาจเปรียบเทียบระดับคดีตุลาการทุกคดี ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินคดีในศาลต้องใช้เวลา และโทษที่ศาลจะลงในความผิดหลักของกฎหมายตุลาการอันได้แก่ ความผิดตามมาตรา 27, 27 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติตุลาการ พ.ศ. 2469 เป็นโทษตายตัว ในขณะที่การเปรียบเทียบระดับคดีมีการทำความตกลงซึ่งอาจมีการยืดหยุ่นในการเปรียบเทียบคดีได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

การดำเนินคดีทางตุลาการมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดทางเทคนิคประการหนึ่ง จึงเห็นว่า การให้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีเช่นนี้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมทางหนึ่ง เพราะทำให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัต เคลื่อนไหวรวดเร็ว การที่องค์กรธุรกิจใดต้องมีภาระทางคดีติดต่อกันเป็นเวลานาน ย่อมกระทบต่อการตัดสินใจ การลงทุนซึ่งไม่เป็นผลดีทั้งภาครัฐและเอกชน

อย่างไรก็ดี การใช้อำนาจเปรียบเทียบคดีดังกล่าว จะมีผลต่อเมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ยินยอม เพราะการใช้อำนาจเปรียบเทียบคดีเป็นเพียงการใช้อำนาจหน้าที่กึ่งตุลาการมิได้มีอำนาจบังคับดังเช่น คำพิพากษา แต่เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษทางตุลาการเป็นโทษตายตัว และกระบวนการพิจารณาคดีในศาลค่อนข้างล่าช้า ทำให้ไม่นิยมนำผู้ถูกกล่าวหาขึ้นฟ้องร้องต่อศาล

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังไม่มีสถาบันที่จะควบคุมการกระทำ หรือการวินิจฉัยสั่งการของฝ่ายปกครองในกระบวนการยุติธรรมโดยตรง ทำให้การอำนวยความสะดวกในชั้นต้น และชั้นปลายของผู้ใช้อำนาจกึ่งตุลาการ ไม่อาจนำมาเป็นหลักประกันความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อประกอบกับกฎหมายที่ยังขาดบทบัญญัติซึ่งเป็นหลักประกันในกรณีที่ฝ่ายบริหารใช้อำนาจ

โดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดเจนแล้ว ทำให้กฎหมายอันเป็นปัจจัยชั้นมูลฐานทางสังคมขาดประสิทธิภาพ และขาดความศักดิ์สิทธิ์ในการใช้อำนาจบังคับ ทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรม หลายประการ ตั้งแต่ปัญหาเกี่ยวกับตัวบทบัญญัติของกฎหมายเอง และปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

อำนาจเปรียบเทียบระงับคดีตามกฎหมายศุลกากรเป็นอำนาจใช้ดุลพินิจเพื่อการบังคับใช้กฎหมายประการหนึ่ง ซึ่งมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติรับรองอำนาจดังกล่าว โดยการกำหนดให้คดีอาญาเล็กน้อยได้ไม่เฉพาะแต่คดีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือเป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอื่นที่มีโทษไม่สูงกว่าลหุโทษเท่านั้น แต่ยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น โดยให้ผู้ต้องหาชำระค่าปรับได้อีกด้วย เพียงแต่การเปรียบเทียบระงับคดีตามกฎหมายศุลกากร มีวิธีการมากกว่าการให้ผู้ต้องหาชำระค่าปรับ กล่าวคือ สามารถทำความตกลง ทำทัณฑ์บน และเรียกประกันได้อีกด้วย ดังนั้น การเปรียบเทียบระงับคดีตามกฎหมายศุลกากร จึงเป็นการทำให้คดีอาญาเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 อย่างหนึ่ง

ทั้งนี้ เนื่องจากแนวความคิดที่ว่า ความผิดตามกฎหมายศุลกากรเป็นความผิดที่สมมติหรือกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย เมื่อผู้กระทำความผิดมีความรู้สึกผิดชอบ ยอมรับว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำความผิดและได้แสดงเจตจำนงที่จะชำระค่าภาษีอากร พร้อมทั้งยอมรับการลงโทษในระดับหนึ่ง ที่อธิบดี คณะกรรมการ หรือพนักงานสอบสวน กำหนดขึ้นตามสมควร การตกลงยินยอมชำระค่าปรับและค่าภาษีอากรที่ขาดดังกล่าว ย่อมเป็นผลดีต่อการบริหารการจัดเก็บภาษีที่จะต้องจัดเก็บให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว ประหยัดเวลาทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายเอกชน แทนที่จะมุ่งแต่นำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรม ซึ่งจะต้องเสียเวลา เงินทองไปโดยเปล่าประโยชน์ และการนำคดีขึ้นสู่ศาลก็ไม่แน่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะชนะคดีเสมอไป เพราะผลแพ้ชนะขึ้นอยู่กับหลักฐานพยานของแต่ละฝ่ายเป็นสำคัญ ดังนั้น การประนีประนอมยอมความในลักษณะนี้ย่อมก่อให้เกิดผลดีทั้งสองฝ่าย การที่กฎหมายศุลกากรมอบอำนาจเปรียบเทียบระงับคดีให้ฝ่ายบริหารในขอบเขตที่กว้างขวางเช่นนี้ ถือเป็นลักษณะพิเศษของกฎหมายศุลกากรที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีหลักเกณฑ์และรายละเอียด ดังนี้

ก. การเปรียบเทียบระดับคดีเป็นความยินยอมของทั้งสองฝ่าย

ในกรณีที่เกิดมีการกระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากรเกิดขึ้นนั้นจะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอยู่ 2 ฝ่าย ได้แก่ ผู้ถูกกล่าวหาและผู้เสียหายหรือกรมศุลกากร ซึ่งในการเปรียบเทียบระดับคดีเพื่อให้ความผิดดังกล่าวเป็นอันระงับไปนั้น ผู้เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายจะต้องยินยอม หรือมีความสมัครใจที่จะเปรียบเทียบระดับคดีดังกล่าวโดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบังคับฝืนใจอีกฝ่ายหนึ่งได้²⁶ การยินยอมของทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการแสดงเจตนาที่ค่อนข้างจะชัดเจน ซึ่งก่อนที่จะมีการตกลงกันนั้น อาจจะมีการเจรจาต่อรองในเรื่องเงื่อนไขของการเปรียบเทียบระดับคดีเมื่อทั้งสองฝ่ายได้คำนึงถึงส่วนได้เสียของตนเองจนเป็นที่พอใจแล้วก็จะมีการตกลงระดับคดีกัน ซึ่งในทางปฏิบัติฝ่ายศุลกากรโดยกองคดี หลังจากได้วินิจฉัยหรือพิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว จะเป็นผู้แจ้งรายละเอียดหรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เมื่อผู้ถูกกล่าวหายินยอมก็จะมีการตกลงระดับคดีโดยอาจเสนอด้วยวิธีการแสดงเจตนาโดยตรง โดยการยื่นคำร้องขอตกลงระดับคดีแล้วมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือรายละเอียดที่ฝ่ายศุลกากรกำหนดจนครบถ้วน จึงจะถือว่าการระดับคดีมีผลสมบูรณ์หรืออาจจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ฝ่ายศุลกากรกำหนด โดยไม่ต้องเสนอคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งหลังจากที่ผู้มีอำนาจรับทำความตกลงระดับคดีรับทราบและอนุมัติ การตกลงระดับคดีดังกล่าวก็เป็นผล

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความยินยอมของคู่กรณีในการตกลงระดับคดีตามกฎหมายศุลกากรเป็นหลักสำคัญเหมือนกับการเปรียบเทียบระดับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

อนึ่ง จากการที่การเปรียบเทียบระดับคดีเป็นข้อตกลงของผู้กระทำผิดกับอธิบดีกรมศุลกากรที่เกิดจากความยินยอมหรือความสมัครใจทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้กระทำผิดร้องขอให้มีการตกลงระดับคดียอมแสดงว่ากรณีดังกล่าวผู้ยื่นคำร้องยอมรับแล้วว่าตนเองได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริง จึงถือ

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 709/2520

เสมือนเป็นการรับสารภาพตามข้อกล่าวหาของเจ้าหน้าที่อย่างหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบระบบคดีตามกฎหมายศาลอากรมีหลักการคล้ายคลึงกับการต่อรองคำรับสารภาพ (PLEA BARGAINING) ที่ใช้ปฏิบัติอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ หลักดังกล่าวหมายถึง กระบวนการทางอาญา ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในคดี โดยพนักงานอัยการจะเป็นผู้เสนอการทำความตกลงเจรจากับจำเลย หรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยรับสารภาพ โดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหา หรือแลกเปลี่ยนกับการได้รับความกรุณาจากศาล เพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา ซึ่งคำรับสารภาพ อันเป็นผลเนื่องมาจากการต่อรองคำรับสารภาพนั้น จะต้องเป็นคำให้การรับสารภาพอย่างมีเหตุผล และมีความน่าเชื่อถือ กล่าวคือ นอกจากจะต้องกระทำด้วยความสมัครใจ ปราศจากการชักชวน ด้วยการให้สัญญา หรือการหลอกลวงด้วยประการใด ๆ แล้ว ยังจะต้องกระทำในขณะที่มีความรู้สึกผิดชอบในเวลายื่นคำให้การ โดยจะต้องรู้และเข้าใจถึงผลของการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง²⁷

นอกจากนี้การต่อรองคำรับสารภาพและการเปรียบเทียบระบบคดียังมีวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ที่เหมือน ๆ กัน กล่าวคือ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา โดยเป็นการช่วยลดคดีซึ่งมีเป็นจำนวนมากที่ค้างคั่งค้างอยู่ในศาล ภาระในการดำเนินคดีของรัฐ ในฐานะผู้กล่าวหาทั้งหมดไป และไม่ต้องมีการพิจารณาคดีในศาล อันทำให้สามารถประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย เครื่องมือเครื่องใช้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง บุคลากรต่าง ๆ เช่น ผู้พิพากษา อัยการ เป็นต้น และที่สำคัญเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอีกด้วย โดยช่วยลดอัตราการยักฟ้องของศาลให้น้อยลง

อย่างไรก็ตามหลักทั้งสองมีข้อแตกต่างกัน คือ บุคคลผู้เริ่มเจรจาต่อรองกันตามกฎหมาย ศาลอากร เริ่มต้นจากผู้ต้องหา เป็นผู้เสนอคำร้องขอทำความตกลงระบบคดีต่ออธิบดีกรมศาลอากร แต่การต่อรองคำรับสารภาพเป็นการกระทำระหว่างจำเลย หรือทนายจำเลย กับพนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาซึ่งนั่งทำการพิจารณาคดี ส่วนการตกลงระบบคดีตามกฎหมายศาลอากรนั้น เป็นการ

²⁷ นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ "การต่อรองคำรับสารภาพ" วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527

กระทำระหว่างผู้ต้อหากับอธิบดีกรมศุลกากรซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร และยังมีได้อยู่ในชั้นการพิจารณาของศาลหรือพนักงานอัยการ ดังนั้นการขอทำความตกลงระงับคดีตามกฎหมายศุลกากรอาจถือได้ว่าเป็นการต่อรองคำรับสารภาพ เพื่อระงับคดีอย่างหนึ่ง โดยเป็นการต่อรองคำรับสารภาพประเภทโดยตรงหรือโดยเปิดเผย เพียงแต่กฎหมายมิได้กล่าวถึงความหมายของการต่อรองไว้เท่านั้นเอง

ข. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบระงับคดี

1. การเปรียบเทียบระงับคดีโดยอธิบดีกรมศุลกากร

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ได้บัญญัติให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบระงับคดีไว้ในมาตรา 102 ดังนี้

ภายในบังคับแห่งมาตรา 102 ทวิ ถ้าบุคคลใดจะต้องถูกฟ้องตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมและใช้ค่าปรับ หรือได้ทำความตกลง หรือทำทัณฑ์บน หรือให้ประกัน ตามที่อธิบดีจะเห็นสมควรแล้ว อธิบดีจะงดการฟ้องร้องเสียก็ได้ และการที่อธิบดีงดการฟ้องร้องเช่นนี้ให้ถือว่า เป็นอันคุ้มครองผู้กระทำความผิดในการที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในกรณีแห่งความผิดนั้น

โดยบทบัญญัติดังกล่าว อธิบดีซึ่งตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ให้หมายถึง อธิบดีกรมศุลกากร มีอำนาจที่จะงดการฟ้องร้องถ้าผู้กระทำความผิดยินยอมโดยวิธีใช้ค่าปรับทำความตกลง ทำทัณฑ์บน ให้ประกัน ประการหนึ่งประการใด หรือหลายประการรวมกัน ทั้งนี้ต้องเป็นการประนีประนอมพร้อมใจทั้งสองฝ่าย คือผู้กระทำความผิดยินยอม และอธิบดีเห็นสมควร โดยอธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบระงับคดีตามกฎหมายศุลกากรได้ทุกมาตรา และในทุกฐานความผิด ไม่ว่าจะ เป็นความผิดในการนำของที่ยังไม่ได้เสียภาษี ของต้องกำกวด ของต้องห้าม เข้ามาในราชอาณาจักร หรือความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรโดยวิธีอื่น ๆ แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่า ต้องอยู่ภายใต้มาตรา 102 ทวิ กล่าวคือ สำหรับความผิดตามมาตรา 27 หรือมาตราอื่นที่ได้นำบทบัญญัติมาตรา 27 มาใช้ รวมถึงมาตราที่กำหนดโทษตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา 27 นั้น อธิบดีจะมีอำนาจระงับคดีเฉพาะความผิดที่ราคาของกลางรวมค่าอากรด้วยแล้วไม่เกินสี่หมื่นบาท หากราคาของกลางรวมค่าอากรเกินกว่าสี่หมื่นบาทแล้ว จะเป็นอำนาจของคณะกรรมการเปรียบเทียบงดการฟ้องร้อง ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

จากหลักกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากฎหมายศุลกากรมีเจตนารมณ์ ที่จะให้มีการเปรียบเทียบระดับคดี มิได้มุ่งหมายที่จะให้ฟ้องร้องผู้กระทำผิดทุกราย ต่อเมื่อผู้กระทำผิดไม่ร้องขอให้เปรียบเทียบ หรือไม่ยินยอมเปรียบเทียบระดับคดีเสียก่อนเท่านั้น²⁸ จึงให้ดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาล ความมาตรา 102 วรรคท้าย²⁹ จึงบัญญัติให้อธิบดีบันทึกความเห็นว่าเป็นเหตุใดจึงควรฟ้องผู้กระทำผิด ดังนั้น บันทึกของอธิบดี อาจเป็นวิธีหนึ่งที่ต้องการแสดงว่า ผู้กระทำผิดไม่ขอให้เปรียบเทียบ หรือไม่ยอมรับการเปรียบเทียบในระดับที่อธิบดีกำหนด หรืออาจเป็นเพราะกฎหมายต้องการเหตุผล หรือความจำเป็นพิเศษที่ต้องฟ้องผู้กระทำความผิดนั้น แทนการเปรียบเทียบระดับคดี อย่างไรก็ตามก็ดี กฎหมายศุลกากรมิได้บังคับว่า ก่อนฟ้องคดีจะต้องมีการเปรียบเทียบเสียก่อน ดังนั้นพนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องคดีได้ โดยไม่ต้องมีการเปรียบเทียบระดับคดีมาก่อนแต่อย่างใด ทั้งในฟ้องก็ต้องบรรยายว่าได้มีการเปรียบเทียบผู้กระทำผิดนั้นแล้วหรือไม่³⁰

ในทางปฏิบัติอธิบดีกรมศุลกากรมิได้เป็นผู้ดำเนินการพิจารณาเปรียบเทียบระดับคดีด้วยตนเอง แต่ได้มอบหมายให้รองอธิบดีกรมศุลกากร ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภูมิภาค และนายด่านศุลกากร ปฏิบัติราชการแทนในการเปรียบเทียบระดับคดีฟ้องร้อง และดำเนินการเกี่ยวกับคดีทั้งหมด ตามคำสั่งทั่วไปกรมศุลกากรที่ 38/2529 ดังนี้

²⁸ มานิต วิทยาเต็ม, ภาษีและกฎหมายศุลกากร, หน้า 260-262

²⁹ มาตรา 102 วรรคท้าย "ในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรที่จะฟ้องบุคคลใดฐานกระทำหรือยื่นคำล่าแดง หรือบันทึกเรื่องราวซึ่งเป็นความเท็จ หรือเป็นความไม่บริบูรณ์ หรือเป็นความชักพาให้ผิดหลงในรายการใด ๆ หรือฐานหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงด้วยประการใด ๆ บรรดาการเสียอากรตามจำนวนที่ควรต้องเสีย หรือการกักตุน หรือการห้ามให้อธิบดีบันทึกความเห็นว่าเป็นเพราะเหตุใดจึงควรฟ้องผู้กระทำผิด"

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 779/2493

1. การพิจารณาลังคตีให้รองอธิบดีผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทน เว้นแต่รองอธิบดีเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญสมควรเสนอรองอธิบดีสั่งการ³¹
2. ผู้อำนวยการกองคดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ผู้อำนวยการสำนักงานศาลากรภูมิภาค หรือนายด่านศาลากรได้รับมอบหมายให้สั่งคดีได้ดังนี้
  - 2.1 ผู้อำนวยการกองคดี ผู้อำนวยการสำนักงานศาลากรภูมิภาค และนายด่านศาลากรท่าอากาศยานกรุงเทพ มีอำนาจสั่งคดีซึ่งเงินค่าปรับไม่เกิน 200,000 บาท
สำหรับกองคดี ผู้อำนวยการกองคดีจะมอบหมายให้นิติกร 7 กองคดี มีอำนาจสั่งคดี ซึ่งเงินค่าปรับไม่เกิน 100,000 บาท และนิติกร 6 กองคดี มีอำนาจสั่งคดี ซึ่งเงินค่าปรับไม่เกิน 40,000 บาท ก็ได้³²
  - 2.2 นายด่านศาลากรไปรษณีย์มีอำนาจสั่งคดี ซึ่งเงินค่าปรับไม่เกิน 100,000 บาท
  - 2.3 นายด่านศาลากรไม่ต่ำกว่าระดับ 6 มีอำนาจสั่งคดี ซึ่งเงินค่าปรับไม่เกิน 40,000 บาท
3. เมื่อมีการสั่งคดีตามข้อ 1 และข้อ 2 แล้ว ให้ดำเนินการดังนี้*
  - 3.1 การสั่งคดีตามข้อ 1 และการสั่งคดีของกองคดี ให้กองคดีทำรายงานเสนอรองอธิบดีเพื่อทราบ
  - 3.2 ให้ผู้อำนวยการสำนักงานศาลากรภูมิภาค และนายด่านศาลากร ทำรายงานผ่านกองคดี เสนอรองอธิบดีเพื่อทราบ

---

³¹ ปัจจุบัน ได้มีคำสั่งทั่วไปกรมศาลากรที่ 320/2534 มอบหมายให้รองอธิบดีฝ่ายปฏิบัติการ เป็นผู้สั่งการแทน

³² กองคดี ได้มีคำสั่งที่ 60/2534 มอบหมายให้หัวหน้าฝ่ายคดีทุกฝ่ายมีอำนาจสั่งคดีทุกประเภทความผิด ซึ่งเงินค่าปรับไม่เกิน 100,000 บาท

*ในกรณีที่ความผิดใดอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ จะต้องนำเสนอกคณะกรรมการเปรียบเทียบพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

3.3 การรายงานตามข้อ 3.1 และ 3.2 ให้รายงานเป็นรายเดือน และให้เสนอภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

4. ให้กองคดีบันทึกวันรับทราบของอธิบดี หรือรองอธิบดี ผู้ได้รับมอบหมาย แจ้งให้ผู้อำนวยการสำนักงานศาลากรภูมิภาค หรือนายด่านศาลากรทราบ และให้ถือวันที่รับทราบของอธิบดี หรือรองอธิบดี เป็นวันที่คดีระงับไปตามกฎหมาย

5. กรณีที่ไม่มีการเปรียบเทียบระงับคดี และจะต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทางศาลนั้น การกล่าวโทษร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ขอให้ดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหา ในความผิดตามกฎหมาย ศาลากร ให้เจ้าหน้าที่ศาลากรไม่ต่ำกว่าระดับ 3 เป็นผู้กล่าวโทษร้องทุกข์แทนกรมศาลากร โดยให้ผู้อำนวยการกองคดี ผู้อำนวยการสำนักงานศาลากรภูมิภาค หรือนายด่านศาลากร เป็นผู้ลงนาม ในหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษ

2. การเปรียบเทียบระงับคดีโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ

คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบระงับคดี ตามที่พระราชบัญญัติศาลากร พ.ศ. 2469 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 102 ทวิ ว่า

สำหรับความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศาลากร พ.ศ. 2469 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติศาลากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2490 และมาตรา 31 มาตรา 36 และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลากร พ.ศ. 2469 และมาตรา 5 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศาลากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 ถ้าราคาของกลางรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วเกินกว่า สี่หมื่นบาท ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนกรมศาลากร ผู้แทนกระทรวงการคลัง และผู้แทนกรมตำรวจ ที่จะเปรียบเทียบและงดการฟ้องร้อง และการที่คณะกรรมการงดการฟ้องร้อง เช่นนี้ ให้ถือว่าเป็นอันคุ้มผู้กระทำผิดนั้น ในการที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในกรณีแห่งความผิดอันนั้น

มาตรานี้บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติศาลากร (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2497 เป็นการตัดทอนอำนาจของอธิบดีลงบ้าง กล่าวคือ ความผิดที่มีลักษณะ โทษรุนแรง ซึ่งมีราคาของกลาง รวมค่าอากรสูงกว่า 40,000 บาท แทนที่จะให้อธิบดีทำการเปรียบเทียบระงับคดีแต่ผู้เดียว ก็ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบและงดการฟ้องร้องแทน อันเป็นลักษณะของการให้หลักประกันทางกฎหมายว่า สำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์สูง และมีอัตราโทษรุนแรง การเปรียบเทียบงดการ

ฟ้องร้อง โดยคณะกรรมการย่อมอำนวยความสะดวกธรรมดาและปัจเจกชนได้มากกว่าอธิบดีกรมศุลกากร ที่จะเปรียบเทียบงดการฟ้องร้องแต่ผู้เดียว³³

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าความผิดที่คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบ และงดการฟ้องร้องมีเพียง 6 มาตรา เท่านั้น³⁴ คือ ความผิดตามมาตรา 27 มาตรา 31 มาตรา 36 มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 5 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 นอกจากนี้ถ้อยคำในต้วบท มาตรา 102 ทวิ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการเป็นผู้เปรียบเทียบ และงดการฟ้องร้อง มิได้บัญญัติถึงวิธีการเปรียบเทียบระดับคดีเหมือนอำนาจของอธิบดีในการปรับ ทำความตกลง ให้ทัณฑ์บน หรือเรียกประกัน กรณีจึงเป็นปัญหาว่า คณะกรรมการจะมีขอบเขตและอำนาจในการเปรียบเทียบระดับคดีได้เพียงใด ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทต่อไป

3. การเปรียบเทียบระดับคดีโดยพนักงานสอบสวน

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบระดับคดีไว้ในมาตรา 102 วรรค 2 ดังนี้ "ในกรณีความผิดเกี่ยวกับอากรเล็กน้อย ๆ จะออกกฎกระทรวงมอบอำนาจให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับ และงดการฟ้องร้องก็ได้"³⁵ และเพื่ออนุวัติตามความในบทบัญญัติมาตราดังกล่าว กระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 18 ลงวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2497 กำหนดว่า สำหรับความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติ

³³ พงศ์ชัย จินดา "ความรับผิดชอบหลักเลี่ยงอากรศุลกากร" วิทยานพนธ์ชั้นปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิตภาคศึกษานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁴ ประพันธ์ เนตรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศุลกากร, หน้า 407

³⁵ พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21

ศุลกากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2490 มาตรา 31 มาตรา 36 และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และมาตรา 5 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 เกี่ยวกับอากรเล็ก ๆ น้อย ๆ เฉพาะรายที่อัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกินกว่าหนึ่งหมื่นบาท ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจทำการเปรียบเทียบปรับ และงดการฟ้องร้อง

ตามกฎกระทรวงฉบับนี้ ฐานความผิดที่มอบอำนาจให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบและงดการฟ้องร้อง ได้แก่ฐานความผิดในกลุ่มมาตรา 27 และมาตราที่เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวข้องกับมาตรา 27 เช่นเดียวกับฐานความผิดที่คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ โดยโทษปรับสูงสุดสำหรับความผิดในกลุ่มนี้ คือ ปรับสี่เท่าราคาของรวมค่าอากรตั้งนั้น เมื่อกฎกระทรวงกำหนดโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งย่อมหมายความว่าคดีนั้นมีราคาของกลางรวมค่าอากรไม่เกิน 2,500 บาท นั้นเอง

เนื่องจากพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 2 วรรค 2 ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนเฉพาะการเปรียบเทียบปรับเท่านั้น ดังนั้น ถ้าเป็นการปรับสี่เท่าราคาของรวมค่าอากร และไม่เกินจำนวนค่าปรับที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการไปได้ทีเดียว โดยไม่ต้องขออนุมัติระงับคดีจากอธิบดีกรมศุลกากร แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีใช้การปรับ เช่น เป็นการทำความตกลง หรือทำทัณฑ์บน ก็ต้องขออนุมัติระงับคดีต่อกรมศุลกากร เช่นเดียวกับการปรับที่มีจำนวนค่าปรับเกินกว่าอำนาจของพนักงานสอบสวน หรือความผิดตามมาตราอื่นที่มีได้ระบุในกฎกระทรวง

ปัญหาของการมอบอำนาจให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับก็คือ มีอุปสรรคหลายประการที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถแบ่งเบาภาระของกรมศุลกากร ในการเปรียบเทียบระงับคดีไปโดยสะดวก ทั้งนี้เพราะยังมีข้อกฎหมายอีกหลายประการ ทำให้จำเป็นต้องอาศัยกลไกทางศุลกากร พนักงานสอบสวนจึงยังคงต้องนำคดีมายังศุลกากร เพื่อให้เปรียบเทียบระงับคดีเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าโทษปรับสูงสุดจะอยู่ในอำนาจที่ได้รับมอบหมายแล้ว ปัญหาเหล่านี้คือ³⁶

³⁶ มานิต วิทยาเต็ม ภาษีและกฎหมายศุลกากร. หน้า 263-264

1. ของกลางต้องให้ศุลกากรประเมินราคา และอากร³⁷
2. ของกลางต้องให้ศุลกากรเก็บรักษาไว้³⁸
3. ของกลางเมื่อจำหน่าย เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศุลกากรไม่ว่าก่อนหรือหลังตกเป็นของแผ่นดินแล้ว³⁹
4. เงินสินบนหรือรางวัลต้องให้อธิบดีกรมศุลกากร เป็นผู้ส่งจ่าย⁴⁰

ค. ความผิดที่เปรียบเทียบระงับคดีได้

การกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร มีมากมายหลายประการ ซึ่งอาจตั้งชื่อเรียกเป็นความผิดฐานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง ฐานความผิดเหล่านี้ มิได้บัญญัติขึ้นโดยชัดเจน อย่างเช่นความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดบางฐานอยู่รวมกันหลายฐานในมาตราเดียวกัน โดยพรรณนาถึงการกระทำหรืองดเว้นการกระทำหลาย ๆ อย่าง อันเป็นความผิดแล้วระบุโทษไว้ ขณะเดียวกันก็มีการเชื่อมโยงเอามาตราอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาจำกัด หรือขยายความ เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะและ โครงสร้างของความผิด หรือวิธีการลงโทษ

1. ความผิดที่เปรียบเทียบระงับคดีได้โดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ

มาตรา 102 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2490 ได้กำหนดความผิดที่คณะกรรมการเปรียบเทียบสามารถเปรียบเทียบระงับคดีได้ ได้แก่ ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร และความผิดฐานหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากร ข้อห้าม ข้อจำกัด ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติ

³⁷ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 13

³⁸ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 25 และมาตรา 26

³⁹ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 25

⁴⁰ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 102 ตริ

ศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2490 โดยรวมถึงการนำเข้า และส่งออกทางไปรษณีย์ด้วย, ความผิดตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, ความผิดตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, ความผิดฐานนำเข้า หรือส่งของออกนอกทางอนุมัติ ตามมาตรา 5 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480

2. ความผิดที่เปรียบเทียบระงับคดีได้โดยอธิบดีศุลกากร

มาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ได้กำหนดให้อธิบดีกรมศุลกากร มีอำนาจเปรียบเทียบระงับคดีได้ทุกประเภทความผิด ซึ่งนอกจากความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2490 และมาตรา 31 มาตรา 36 และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และมาตรา 5 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 อันเป็นความผิดที่คณะกรรมการได้เปรียบเทียบระงับคดีซึ่งได้กล่าวในตอนต้นแล้ว อธิบดีกรมศุลกากรยังมีอำนาจเปรียบเทียบระงับคดีสำหรับความผิดที่สำคัญ ๆ อีก คือ

2.1 ความผิดฐานซื้อหรือรับไว้ซึ่งของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงอากร ข้อห้าม ข้อจำกัด ตามมาตรา 27 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่งบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2499

2.2 ความผิดฐานสำแดงเท็จตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

2.3 ความผิดตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497

2.4 ความผิดตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497

2.5 ความผิดในเขตควบคุมศุลกากร และบริเวณพิเศษ ตามมาตรา 12 ถึง มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497

2.6 ความผิดฐานฝ่าฝืนพิธีการศุลกากร

นอกจากความผิดอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วกฎหมายศุลกากรยังมีข้อบังคับอีกมากมายทั้งที่บัญญัติไว้โดยตรงในตัวกฎหมายและที่ให้อธิบดีหรือผู้มีอำนาจอื่นออกระเบียบข้อบังคับ ทั้งนี้ เพื่อการบริหารและควบคุมการจัดเก็บภาษีศุลกากร การนำของเข้าและส่งออก การควบคุมของต้องห้าม ต้องจำกัดให้อยู่ในกรอบ ในแนวและเป็นระเบียบเรียบร้อยรวมทั้งเพื่อเป็นมาตรการป้องกันมิให้เกิดช่องโหว่ในการหลีกเลี่ยงบทกฎหมาย ข้อบังคับเหล่านี้เรียกว่า วิธีการศุลกากรหรือพิธีการศุลกากรโดยบัญญัติไว้ทั่วไปในพระราชบัญญัติศุลกากร เช่น ความผิดตามมาตรา 38, มาตรา 40, มาตรา 48, มาตรา 57 และมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

3. ความผิดที่เปรียบเทียบระงับคดีได้โดยพนักงานสอบสวน

มาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กอปรกับกฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 18 ลงวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2497 ได้กำหนดความผิดที่พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบระงับคดีได้ ได้แก่ความผิดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2490 มาตรา 31 มาตรา 36 และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และมาตรา 5 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 เกี่ยวกับอากรเล็กน้อย ๆ เฉพาะรายที่อัตราโทษปรับอย่างสูงไม่เกินกว่าหนึ่งหมื่นบาท

จากบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับ กำหนดฐานความผิดที่มอบอำนาจให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบและงดการฟ้องร้อง ได้แก่ฐานความผิดในกลุ่มมาตรา 27 และมาตราที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวโยงกับมาตรา 27 เช่นเดียวกับฐานความผิดที่คณะกรรมการเปรียบเทียบระงับคดีมีอำนาจเปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ โดยโทษปรับสูงสุดสำหรับความผิดในกลุ่มนี้คือปรับสี่เท่าราคาของรวมอากร ดังนั้นเมื่อกฎกระทรวงกำหนดโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งย่อมหมายความว่าคดีนั้นมีราคาของกลางรวมค่าอากรไม่เกิน 2,500 บาทนั่นเอง หากจำนวนค่าปรับเกินกว่ากำหนดดังกล่าว หรือความผิดตามมาตราอื่นที่มีได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง พนักงานสอบสวนต้องขออนุมัติระงับคดีจากอธิบดีกรมศุลกากร

ง. วิธีการเปรียบเทียบระงับคดี

กฎหมายศุลกากรกำหนดวิธีดำเนินการหรือรูปแบบการเปรียบเทียบระงับคดีไว้ 4 ประการ คือ

1. อำนาจให้ใช้ค่าปรับ เป็นการให้ค่าปรับตามโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น ความผิดตามมาตรา 27 ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของ ซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว ก็ต้องปรับไปตามนั้น จะลงโทษเป็นอย่างอื่น หรือจะลดโทษลงมาไม่ได้ เพราะการลดหย่อนผ่อนโทษเป็นอำนาจศาลโดยเฉพาะ และประมวลกฎหมายอาญาก็ทำให้อำนาจลดหย่อนโทษแก่อธิบดีกรมศุลกากรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นใดไว้ไม่⁴¹ หรือกรณีความผิดฐานล่าแดงเท็จตามมาตรา 99 กำหนดโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท โดยมีได้กำหนดโทษขั้นต่ำไว้ ดังนั้นสามารถปรับเท่าใดก็ได้ แต่อย่าให้เกินโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้

2. อำนาจทำความตกลง เป็นอำนาจที่มีความหมายกว้าง ซึ่งจะประนีประนอมอย่างใดก็ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร โดยอาจทำความตกลงด้วยการผ่อนผันไปเลย หรือให้ใช้ค่าปรับเพียงบางส่วน หรือปรับเต็มตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้ทั้งสิ้น อำนาจทำความตกลงนี้ ทำให้อธิบดีมีอำนาจลดค่าปรับลงได้โดยปริยาย ทั้ง ๆ ที่กฎหมายกำหนดโทษไว้ตายตัว ดังเช่นความผิดตามมาตรา 27 ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษปรับสี่เท่าราคาของรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วนั้น อธิบดีอาจลงโทษปรับเพียงสองเท่าราคาของ หรือสองเท่าของเงินอากรที่ขาดก็ได้ โดยถือว่าได้ใช้อำนาจทำความตกลง แทนที่จะใช้อำนาจให้ใช้ค่าปรับ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า อย่างลงโทษปรับสี่เท่าราคาของรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วเสียก่อน จึงลดโทษปรับลงกึ่งหนึ่งเพราะสารภาพผิด หรือมีเหตุอันควรปราณีอื่น ๆ ในภายหลัง ทั้งนี้เพราะจะเป็นการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถ้าจะลงโทษปรับสอง

⁴¹ ประพันธ์ เนตรนพรัตน์ คำบรรยายกฎหมายศุลกากร กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพานิช 2522 หน้า 400

เท่าราคาของ ซึ่งรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว ย่อมชอบที่จะทำได้ เพราะเป็นการทำการตกลง⁴²

ทั้งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตีความคำว่า "ทำความตกลง" ว่า หมายถึง อำนาจที่จะทำการเปรียบเทียบ หรือประเมินประมณอย่างหนึ่งอย่างใดกับผู้กระทำผิดก็ได้ ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของอธิบดี แต่พึงระลึกว่า โทษปรับที่จะลงตามพระราชบัญญัติศุลกากร ซึ่งจะต้องปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว ไม่ใช่โทษปรับธรรมดาตามกฎหมายลักษณะอาญา แต่เป็นโทษปรับพิเศษ โดยทั่วไปเรียกว่า "โทษปรับในทางภาษีอากร" ซึ่งในเรื่องศุลกากรได้มีพระราชบัญญัติพิเศษบัญญัติไว้ เพื่อปราบปรามการโกงภาษีอากร เพราะเหตุนี้เอง ในเรื่องโทษปรับที่จะลงตามพระราชบัญญัติศุลกากรจึงอาจมี "เปรียบเทียบ" ได้ ซึ่งในศาลต้องบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา แต่จะนำวิธีการเช่นนี้มาใช้ไม่ได้เป็นอันขาด และที่ให้มีการเปรียบเทียบได้เช่นนั้น ก็เพราะว่าโทษปรับในทางภาษีอากรมีวิธีคำนวณเป็นพิเศษ หากอยู่ในบังคับแห่งอัตราที่ระบุไว้สำหรับการลงโทษในกรณีทั้งปวงที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาไม่ โดยเหตุนี้การลดอัตราโทษปรับลงกึ่งหนึ่งซึ่งอาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 จึงเป็นอำนาจที่ให้ศาลเท่านั้น หากได้ให้แก่อธิบดีหรือคณะกรรมการซึ่งมีกฎหมายพิเศษให้อำนาจลงโทษปรับในทางภาษีอากรไม่ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาพึงใช้ได้แต่โดยศาลเท่านั้นแล้ว อธิบดีหรือคณะกรรมการจะอาศัยมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้นำบทบัญญัติทั่วไปในภาคหนึ่งมาใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นมาใช้ในการเปรียบเทียบหาได้ไม่ ดังนั้นการที่อธิบดีจะลดจำนวนเงินที่ผู้กระทำผิดจะต้องชำระลงเท่าใดก็ได้ ทั้งนี้เป็นการสอดคล้องกับคำว่า "ตามที่อธิบดีจะเห็นสมควร" แต่การเช่นนี้ย่อมกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งมาตรา 102 นั้นเอง มิใช่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา

3. อำนาจให้ทำทัณฑ์บนได้แก่ การสั่งให้ผู้กระทำผิดให้ถ้อยคำ หรือทำหนังสือสัญญาว่าจะไม่ประพฤติละเมิดตามเงื่อนไขที่ได้ให้ไว้⁴³

⁴² ประพันธ์ เนตรนพรัตน์ เรื่องเดียวกัน หน้า 400

⁴³ ประพันธ์ เนตรนพรัตน์ คำบรรยายกฎหมายศุลกากร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2529 หน้า 135

4. อำนาจให้ประกันได้แก่ การสั่งให้บุคคลใดทำสัญญารับผิดชอบไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำผิดมาแล้วได้กระทำผิดขึ้นอีก โดยระบุวงเงินหรือค่าเสียหายในการฝ่าฝืนไว้ด้วย⁴⁴

จ. เกณฑ์การเปรียบเทียบระดับคดีที่ใช้ในทางปฏิบัติ

กฎหมายศาลากรให้อำนาจอธิบดี คณะกรรมการเปรียบเทียบ และพนักงานสอบสวนในการใช้ดุลพินิจ เปรียบเทียบระดับคดีโดยวิธีการใช้ค่าปรับ ทำความตกลง ทำทัณฑ์บน หรือการให้ประกันแต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางการใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบระดับคดีไว้ว่า ผู้กระทำผิดแต่ละกรณีควรจะได้รับผลตอบแทนในลักษณะใด ดังนั้นในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ลงโทษ และข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์แห่งคดีประกอบกัน และนำมาปรับกับข้อกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจแก่ฝ่ายบริหารนั้น จะต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายและมีกฎเกณฑ์ รวมทั้งขั้นตอนการใช้อำนาจด้วยหรือไม่ หรือการใช้ดุลพินิจนั้นจะต้องอยู่ภายใต้บังคับหรือกฎเกณฑ์อะไรบ้าง นอกจากที่กล่าวมาแล้วในประเด็นนี้ มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่า การกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย หรือวิธีการในการใช้ดุลพินิจนั้นเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งกับธรรมชาติของดุลพินิจ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของการใช้ดุลพินิจก็เพื่อจะให้ผู้รับมอบอำนาจทำการวินิจฉัยต่าง ๆ ตามที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไป การวินิจฉัยต้องเป็นอิสระและไม่ควรถูกจำกัดโดยนโยบายใด ๆ ซึ่งถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า เนื่องจากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีจะเป็นตัวกำหนดนโยบายนั้นเอง ผู้รับมอบอำนาจจะกำหนดนโยบายไว้ล่วงหน้าไม่ได้ เพราะขัดกับธรรมชาติของดุลพินิจ⁴⁵

⁴⁴ ประพันธ์ เนตรนพรัตน์ เรื่องเดียวกัน หน้า 400

⁴⁵ รongพล เจริญพันธ์ นิติปรัชญา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย

ความเห็นดังกล่าวขัดต่อหลักการสำคัญของทฤษฎีปฏิฐานนิยม (Legal Positivism) กล่าวคือ ทฤษฎีนี้ถือว่ากฎหมายคือระบบแห่งบรรทัดฐาน (System of Norms) และระบบแห่งกฎเกณฑ์ การใช้อำนาจดุลพินิจดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับระบบของกฎหมายส่วนบัญญัติ (Positive Law) ซึ่งเป็นระบบแห่งบรรทัดฐานด้วย

กฎหมายส่วนบัญญัติ (Positive Law) จะต้องมึลักษณะเป็นบรรทัดฐาน (Normative Nature) ซึ่งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ POSITIVE LAW⁴⁶ ที่ใช้บังคับกับการใช้อำนาจดุลพินิจมีดังนี้

1) กฎหมายควรจะกำหนด "สิทธิ" ในลักษณะของอำนาจดุลพินิจให้ชัดเจน กล่าวคือ ต้องกำหนดบุคคลผู้รับมอบอำนาจให้แน่ชัด และขอบเขตของอำนาจที่จะมอบให้นั้นก็ควรจะต้องระบุอย่างชัดเจน

2) เนื่องจากผู้ใช้อำนาจจะต้องสร้างบรรทัดฐานในการใช้อำนาจขึ้นในลักษณะที่ใกล้เคียงกับ POSITIVE LAW ดังนั้นผู้ใช้อำนาจจะต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติที่ได้มาตรฐานหรือเป็นสถาบันที่ยอมรับนับถือ เช่น คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และควรมีการกำหนดวิธีการและขั้นตอนการใช้อำนาจไว้ในตัวกฎหมายแม่บทอย่างชัดเจน จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพขึ้น

3) การใช้อำนาจนั้น ผู้รับมอบอำนาจควรจะต้องสร้างบรรทัดฐานขึ้นก่อน⁴⁷ การสร้างบรรทัดฐานอาจกระทำได้ 2 วิธีคือ

(ก) กำหนดเป็นนโยบายที่แน่ชัดไว้ล่วงหน้า โดยประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้เป็นการสร้างความแน่นอนในระดับหนึ่งว่าจะใช้ดุลพินิจอย่างไร ทฤษฎีนี้เรียกว่า " THE THEORY OF INDIVIDUATION OF DISCRETIONARY POWER"

นโยบายที่แน่ชัดดังกล่าวยังถือไม่ได้ว่าเป็นบรรทัดฐานที่แท้จริง เพราะยังไม่แน่ชัดและอาจเกิดข้อยกเว้นขึ้นได้ในทางพิจารณาที่ได้ความจากพยานหลักฐานเป็นรายกรณีไป อย่างไรก็ตาม

⁴⁶ รองพล เจริญพันธ์ เรื่องเดียวกัน หน้า 136

⁴⁷ รองพล เจริญพันธ์ เรื่องเดียวกัน หน้า 136

การบริหารงานก็จะเกิดความแน่ชัดขึ้นในที่สุด เมื่อถึงขั้นนี้แล้วก็จะเกิดเป็นบรรทัดฐานขึ้น กฎหมายบางฉบับ ได้มีบทบัญญัติให้นำเอาบรรทัดฐานเหล่านี้มาตราขึ้น โดยออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อให้เกิดความแน่ชัดขึ้นอีกระดับหนึ่ง

(ข) กำหนดแนววินิจฉัยเป็นกฎเกณฑ์ย่อยตายตัว (RULE OF PRECEDENTS) เพื่อให้เกิดความแน่ชัดมากยิ่งขึ้น

อนึ่ง ได้เคยมีผู้ศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบของตุลพินิจ และได้ศึกษาวิเคราะห์ในเชิงจิตวิทยา มีความเห็นว่าถ้าไม่ใช้กฎเกณฑ์เกี่ยวกับ POSITIVE LAW ทั้งข้อบังคับแก่การใช้ตุลพินิจแล้ว จะมีผลกระทบกระเทือนต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานของผู้รับมอบอำนาจ และต่อความมั่นใจของเอกชนเป็นอันมาก

สำหรับการใช้ตุลพินิจเปรียบเทียบกับระดับคดีตามกฎหมายศุลกากรนั้น ในส่วนของบุคคลผู้รับมอบอำนาจในการดังกล่าวได้กำหนดไว้แน่ชัด คือ อธิบดีกรมศุลกากร คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนกรมศุลกากร ผู้แทนกระทรวงการคลัง และผู้แทนกรมตำรวจ และพนักงานสอบสวน ซึ่งรายละเอียดได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อน แต่ขอบเขตของอำนาจการใช้ตุลพินิจนั้นกฎหมายมิได้กำหนดไว้ชัดเจน จึงมีปัญหาการตีความเป็นอันมาก ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทต่อไป

นอกจากนี้ ในส่วนของบรรทัดฐานที่ผู้ใช้อำนาจจะต้องกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ หรือนโยบายให้ทราบทั่วกัน เพื่อสร้างความแน่นอนในระดับหนึ่งว่าจะใช้ตุลพินิจในการเปรียบเทียบระดับคดีอย่างไร ซึ่งปัจจุบันกรมศุลกากรก็ได้วางเกณฑ์การเปรียบเทียบระดับคดีกรณีต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ความผิดลักษณะสำแดงเท็จเพื่อหลีกเลี่ยงอากรเป็นเหตุให้อากรขาด

1.1 อากรขาดไม่เกิน 500 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ให้ปรับ 1/4 ของอากรที่ขาดและให้ชำระค่าภาษีอากรที่ขาดให้ครบถ้วน กับให้ชำระเบี้ยปรับภาษีมูลค่าเพิ่มตามส่วน

1.2 อากรขาดไม่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท ให้ปรับ 1/2 ของอากรที่ขาด และให้ชำระค่าภาษีอากรที่ขาดให้ครบถ้วน กับให้ชำระเบี้ยปรับภาษีมูลค่าเพิ่มตามส่วน

1.3 อากรขาดไม่เกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท ให้ปรับหนึ่ง

เท่าของอากรที่ขาด และให้ชำระค่าภาษีอากรที่ขาดให้ครบถ้วน กับให้ชำระเบี้ยปรับหนึ่งเท่าของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ขาด

1.4 อากรขาดไปเกิน 40,000 บาท ให้ปรับสองเท่าของอากรที่ขาด และให้ชำระค่าภาษีอากรที่ขาดให้ครบถ้วน กับให้ชำระเบี้ยปรับหนึ่งเท่าของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ขาด

2. ความผิดลักษณะลักลอบหนีศุลกากรให้ปรับสองเท่าของราคารวมอากรกับอีกหนึ่งเท่าของภาษีมูลค่าเพิ่มและให้ยกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน

สำหรับกรณีลักลอบหนีศุลกากรนำของเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผ่านช่องเขียวในท้องผู้โดยสารขาเข้าที่ทำอากาศยาน

ก. เจ้าหน้าที่ตรวจพบและจับกุมผู้ต้องหาซึ่งไม่ผ่านพ้นช่องเขียว* (อยู่ในช่องเขียว) ให้ปรับสองเท่าของราคารวมอากร กับอีกหนึ่งเท่าของภาษีมูลค่าเพิ่ม และให้ยกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน

ข. เจ้าหน้าที่ตรวจพบและจับกุมผู้ต้องหา ภายหลังจากผ่านช่องเขียวออกมาแล้ว ไม่ว่าจะพ้นนอกห้องกระจกภายในท้องผู้โดยสารขาเข้าหรือไม่ก็ตาม ให้ปรับสี่เท่าของราคารวมอากร และให้ยกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน

---

* ช่องตรวจไฟเขียว - ผู้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร (ผู้โดยสารและลูกเรือ) ซึ่งไม่มีของต้องเสียอากร ไม่มีของต้องห้าม หรือของต้องกักตัก เข้ามาพร้อมกับตน ให้ผ่านการตรวจที่ช่องไฟเขียว ซึ่งมีป้ายสีเขียวมีตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า "NOTHING TO DECLARE" ภาษาไทยว่า "ไม่มีของต้องสำแดง"

ช่องตรวจไฟแดง - ผู้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร (ผู้โดยสารและลูกเรือ) ซึ่งมีของต้องเสียอากรของต้องห้าม หรือของต้องกักตัก เข้ามาพร้อมกับตน ให้ผ่านการตรวจที่ช่องไฟแดง ซึ่งมีป้ายสีแดงมีตัวอักษร "GOODS TO DECLARE" ภาษาไทยว่า "มีของต้องสำแดง"

สำหรับผู้โดยสารที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งไม่ทราบว่าตนเองมีของต้องเสียอากร ของต้องห้าม หรือของต้องกักตัก ติดตัวมาพร้อมกับตนด้วยหรือไม่ ให้ผ่านการตรวจที่ช่องไฟแดง

3. ความผิดลักษณะเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการลักลอบหนีศุลกากร นำของต้องห้าม ต้องจำกัด เข้ามาในราชอาณาจักร

ก. นายเรือหรือผู้ควบคุมยานพาหนะ

(1) นายเรือหรือผู้ควบคุมเรือให้ปรับ 10% ของราคาของแต่ไม่น้อยกว่า 100,000 บาท และไม่เกิน 200,000 บาท

(2) ผู้ควบคุมยานพาหนะประเภทรถยนต์ หรือรถบรรทุก ให้ปรับ 10% ของราคาของ แต่ไม่น้อยกว่า 50,000 บาท และไม่เกิน 100,000 บาท หากเป็นรถที่จัดทำที่ปิดบังที่พราง หรือที่ซุกซ่อนอื่น ๆ ไม่ว่าในลักษณะใด ให้ปรับ 200,000 บาท

ข. ลูกเรือหรือผู้ช่วยเหลือผู้ควบคุมยานพาหนะให้ปรับคนละ 20,000 บาท

4. ความผิดลักษณะพยายามลักลอบหนีศุลกากร นำของต้องจำกัดเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบในห้องผู้โดยสารที่ท่าอากาศยาน ให้ผู้ต้องหาชกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน

5. ความผิดลักษณะนำหรือพยายามนำเงินตรา หรือเงินตราต่างประเทศ ออกไปนอกราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาต ให้ผู้ต้องหาชกของกลางให้เป็นของแผ่นดินและคืนเงินให้แก่ผู้ต้องหาตามจำนวนที่จะนำออกไปได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงาน เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อนถูกจับกุมให้นำเงินออกไปได้จำนวนเท่าใด ก็ให้คืนเงินเท่ากับจำนวนที่ได้รับอนุญาตนั้น⁴⁸

กรณีชกของกลางเป็นเช็คสำหรับเดินทาง ซึ่งเป็นของผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้นำติดตัวออกไปนอกราชอาณาจักร ตามแบบ ลป 51 แต่ผู้ต้องหาไม่ได้ใช้หรือเหลือจากการใช้จ่ายครั้งก่อน

⁴⁸ปัจจุบันได้มีการยกเลิกพันธะข้อ 8 ของ IMF ดังกล่าวแล้ว โดยให้มีการนำเงินเข้าออกได้อย่างเสรี

แล้วได้นำกลับเข้ามาในประเทศไทย โดยไม่ได้นำไปขายคืนให้แก่ธนาคารรับอนุญาต เมื่อตรวจพบว่าผู้ต้องหาได้นำติดตัวออกไปนอกราชอาณาจักรอีกโดยไม่ได้ขออนุญาต เพื่อให้ธนาคารออกใบอนุญาตแบบ ลป 51 ให้ใหม่ ในกรณีนี้หากผู้ต้องหามีความประสงค์ของระงับคดีในชั้นศาลฎีกา ให้ปรับ 5% ของมูลค่าจำนวนเงินของเช็คสำหรับเดินทางที่ตรวจพบ แต่ไม่เกิน 10,000 บาท และให้คืนเช็คสำหรับเดินทางของกลางให้แก่ผู้ต้องหา เพื่อนำไปขออนุญาตให้ถูกต้องตามระเบียบก่อนนำติดตัวออกไป

6. ความผิดลักษณะนำของต้องกำกวดเข้ามาก่อนได้รับอนุญาต หรือโดยมิได้รับอนุญาต ความผิดลักษณะนำของต้องกำกวดเข้ามาก่อนได้รับอนุญาตหรือโดยมิได้รับอนุญาต แต่หน่วยราชการผู้มีหน้าที่ออกใบอนุญาตแจ้งว่าไม่ขัดข้องหากกรมศุลกากรจะพิจารณาตรวจปล่อยสินค้านั้น ไปตามที่เห็นสมควร ให้ปรับ 10% ของราคาของ แต่ต้องไม่น้อยกว่า 200 บาท และไม่เกิน 10,000 บาท โดยไม่คำนึงว่าของนั้น ๆ จะต้องเสียอากรหรือได้รับยกเว้นอากรหรือไม่ แต่ในกรณีที่เห็นได้ว่าหน่วยราชการผู้มีหน้าที่ออกใบอนุญาตได้ออกใบอนุญาตให้ล่าช้า โดยผู้นำเข้าพยายามปฏิบัติให้ถูกต้องแล้ว ให้ปรับกึ่งหนึ่งของเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อระงับคดี ทั้งนี้หากมีใบอนุญาตหลายฉบับก็ให้ปรับเป็นรายใบอนุญาตไป

ในกรณีที่หน่วยราชการผู้มีหน้าที่ออกใบอนุญาตมิได้ออกใบอนุญาตให้ หรือมิได้แจ้งให้กรมศุลกากรทราบว่าไม่ขัดข้องที่กรมศุลกากรจะพิจารณาตรวจปล่อยสินค้าไปตามที่เห็นสมควร หากเห็นได้ว่าผู้นำเข้าไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงข้อกักตักให้นำเข้าของกลางให้เป็นของแผ่นดิน เพื่อระงับคดีและในกรณีที่เห็นได้ว่าผู้นำเข้ามีเจตนาหลีกเลี่ยงข้อกักตักให้ปรับด้วยตามควรแก่กรณี

7. ความผิดลักษณะนำอาหารหรือยาเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวงสาธารณสุขอันเกี่ยวกับฉลากใบรับรองการวิเคราะห์ยาและเอกสารกำกับยา ให้ปรับ 1,000 บาท

ทั้งนี้ หากของมีจำนวนมากให้ทำหนังสือแจ้ง เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาด้วย

8. ความผิดลักษณะนำปุ๋ยเคมีเข้ามาในราชอาณาจักรไม่ตรงตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. 2518

8.1 นำเข้าไม่ตรงตามขนาดบรรจุในใบสำคัญการขึ้นทะเบียน ให้ปรับ 1,000 บาท แล้วให้ผ่านพิธีการไปโดยให้ผู้นำเข้าดำเนินการบรรจุตามขนาดในใบสำคัญการขึ้นทะเบียน

8.2 นำเข้าซึ่งปุ๋ยเคมีที่มีความชื้นสูงเกินกำหนด ให้ปรับ 1,000 บาท โดยให้ผู้นำเข้าลดความชื้นให้ถูกต้องและนำหลักฐานผลการวิเคราะห์มาแสดงแล้วให้ผ่านพิธีการไปได้

8.3 นำเข้าซึ่งปุ๋ยเคมีที่มีเกณฑ์คลาดเคลื่อนของปริมาณธาตุอาหารรับรองไม่ตรงตามกำหนด หากผู้นำเข้าร้องขอลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ยังกรมวิชาการเกษตร และผลการวิเคราะห์ 2 ใน 3 มีเกณฑ์คลาดเคลื่อนของปริมาณอาหารรับรองตรงตามกำหนดไม่ต้องพิจารณาความผิด

8.4 นำปุ๋ยเคมีที่สูตรหรือเกรดไม่ตรงตามใบสำคัญขึ้นทะเบียนเข้ามาในราชอาณาจักร ต่อมาได้ขอลดเกรด และขึ้นทะเบียนตามสูตรใหม่ต่อกรมวิชาการเกษตร ให้ปรับสูตรละ 10,000 บาท

9. ความผิดลักษณะนำของชุกซ้อนปะปนมากับของที่สำแดง ความผิดลักษณะนำของชุกซ้อนปะปนมากับของที่สำแดง ไม่ว่าจะอยู่ในหีบห่อหรือภาชนะเดียวกันหรือไม่

9.1 ในกรณีค่าอากรของของที่ไม่ได้สำแดงไม่เกิน 40,000 บาท ให้ปรับตามข้อ 1 แล้วแต่กรณี

9.2 ในกรณีค่าอากรของของที่ไม่ได้สำแดงเกินกว่า 40,000 บาท ให้ปรับสองเท่าของอากรที่ขาด พร้อมเบี้ยปรับหนึ่งเท่าของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ขาด และยกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน

10. ความผิดตามมาตรา 27 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ให้ผู้ต้องหายุกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน

11. ให้ผ่อนผันการปรับสำหรับกรณีต่อไปนี้
- 11.1 กรณีกองศุลกากรทำการทักท้วงในเรื่องสำแดงเท็จ*
- 11.2 กรณีใบอนุญาตฯ ที่ได้ชำระอากรและตรวจปล่อยของออกไปจากอารักขาของศุลกากรเรียบร้อยแล้ว ภายหลังผู้นำเข้าตรวจพบเองว่า สำแดงชำระภาษีอากรต่ำไปจึงยื่นคำร้องขอชำระภาษีอากรเพิ่มเอง
- 11.3 กรณีผู้นำเข้าขอวางเงินประกันในอัตราสูงเพื่อโต้แย้งเรื่องพิกัตฯ
- 11.4 กรณีผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศ และ/หรือผู้มีเอกสิทธิ์ทางการทูต ขอรับของหรือส่งของออกไปก่อนปฏิบัติพิธีการและไม่มาปฏิบัติพิธีการครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกกองพิธีการและประเมินอากร ผู้อำนวยการกองตรวจสินค้าขาออก ผู้อำนวยการกองสินค้าขาเข้าและส่งเสริมการส่งออกหรือนายด่านศุลกากร แล้วแต่กรณี เตือนให้มาปฏิบัติพิธีการให้ถูกต้อง เมื่อได้ปฏิบัติพิธีการแล้วให้ทำทัณฑ์บนหรือทำหนังสือเตือนเพื่อการปฏิบัติพิธีการให้ถูกต้อง ในโอกาสต่อไป
- 11.5 กรณีสำแดงเท็จเป็นเหตุให้อากรขาดตั้งแต่ 500 บาทลงมา หรือสำแดงเท็จ โดยไม่เกี่ยวกับของต้องห้าม ต้องกัก
- 11.6 กรณีสำแดงเท็จเป็นเหตุให้ภาษีอากรเกินจากที่ต้องชำระ
- 11.7 กรณีสำแดงชนิดหรือปริมาณของใช้ส่วนตัว และของใช้ในบ้านเรือนคลาดเคลื่อนจากของจริงเพียงเล็กน้อย และเห็นว่ามีได้นำเข้ามาเพื่อประโยชน์ทางการค้า
- 11.8 กรณีผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศ และ/หรือผู้มีเอกสิทธิ์ทางการทูต ให้ทำทัณฑ์บน หรือทำหนังสือเตือนให้ปฏิบัติพิธีการให้ถูกต้องในโอกาสต่อไป

---

* กองศุลกากร มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารทั้งปวงอันเป็นหลักฐานในการศุลกากรเพื่อรับรองหรือทักท้วงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อันเกี่ยวกับการประเมินราคาเพื่อจัดเก็บภาษีอากร การขอยกเว้นและจ่ายคืนอากรหรือลดหย่อนค่าภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินอื่น ๆ การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งของออกให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบพิธีการ

12. ความผิดด้านพิธีการศุลกากร

- 12.1 กรณีขึ้นเรือเดินต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปรับ 200 บาท
- 12.2 กรณีปฏิบัติพิธีการไม่ถูกต้องครบถ้วน ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ให้ปรับ 1,000 บาท

13. กรณีที่เห็นว่าควรระงับคดีแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ตามข้อข้างต้น

กรณีที่กอง สำนักงานศุลกากรภูมิภาค หรือด่าน เห็นว่ามีข้อเท็จจริงหรือเหตุผลสมควรที่จะพิจารณาระงับคดีแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ในแต่ละข้อข้างต้น หรือควรผ่อนผันการปรับ นอกจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือควรปรับหนักขึ้นหรือเบาลง เช่น ผู้ต้องหาต่อสู้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือใช้วิธีการอันแยบยลในการหลีกเลี่ยงหรือลักลอบหนีศุลกากร หรือลักษณะงานง่ายต่อการกระทำผิด หรือปลอมแปลงเอกสาร หรือใช้เอกสารปลอม หรือหากมีการดำเนินคดีเห็นว่ารูปลักษณ์หรือผลคดีอาจเสี่ยงต่อความเสียหายแก่รัฐ หรือเพื่อประโยชน์ของการบริหารงานด้านการป้องกัน และปราบปราม หรือเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐ หรือสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ เป็นต้น ให้เสนอกกรมเพื่อพิจารณาสั่งการเป็นราย ๆ ไป

14. การผ่อนชำระค่าปรับ

เมื่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากรที่ได้ขอทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร ตามที่อธิบดีกรมศุลกากรหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบงดการฟ้องร้อง ได้พิจารณาสั่งคดีโดยให้ปรับ ได้ร้องขอผ่อนชำระค่าปรับ ให้ผู้อำนวยการกองคดี ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภูมิภาค นายด่านศุลกากรท่าอากาศยานกรุงเทพ นายด่านศุลกากรไปรษณีย์ และนายด่านศุลกากรลัดทึบ แล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 14.1 จำนวนเงินค่าปรับที่ผู้กระทำผิดจะต้องชำระนั้นมีจำนวนตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป
- 14.2 ผู้กระทำความผิดจะต้องจัดหาธนาคารมาค้ำประกันการผ่อนชำระค่าปรับจำนวนดังกล่าว
- 14.3 ผู้กระทำความผิดจะต้องผ่อนชำระค่าปรับให้เสร็จสิ้นภายในปีงบประมาณ แต่ไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่อธิบดีกรมศุลกากร หรือคณะกรรมการเปรียบเทียบงดการฟ้องร้องได้พิจารณาสั่งคดีเสร็จสิ้น

ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น ให้เสนออธิบดีกรมศุลกากร เพื่อพิจารณาอนุมัติเป็นราย ๆ ไป⁴⁹

ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษหรือเกณฑ์ระงับคดีในแต่ละข้อดังกล่าวนั้น อธิบดีและคณะกรรมการจะพิจารณาพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นและพยานหลักฐานที่ปรากฏ ทั้งนี้โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริงและยื่นเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพื่อแก้ข้อกล่าวหาของตนได้ ซึ่งคำชี้แจงและเอกสารหลักฐานเหล่านั้นเป็นข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งที่ต้องนำไปวินิจฉัย แล้วอธิบดีหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบจะพิจารณาว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดหรือไม่ หรือควรกำหนดโทษอย่างไร หรืออาจกล่าวได้ว่าการใช้ดุลพินิจของอธิบดีหรือคณะกรรมการนั้นจะกระทำในลักษณะ 3 ประการ คือ

- (ก) ค้นหาข้อเท็จจริง
- (ข) ปรับข้อเท็จจริงเข้ากับหลักกฎหมาย
- (ค) พิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากที่ทราบข้อเท็จจริง

และข้อกฎหมายแล้ว

องค์ประกอบ 3 ประการของดุลพินิจนี้ เป็นที่ยอมรับว่าครอบคลุมความหมายทั้งหมดของคำว่าดุลพินิจในทางกฎหมาย และมักเรียกองค์ประกอบทั้งสามรวมกันว่า "พฤติกรรมแห่งดุลพินิจ" (THE EXERCISE OF DISCRETION)⁵⁰ ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจชั้นต้นจะ

⁴⁹ เกณฑ์การเปรียบเทียบระงับคดีดังกล่าว มิใช่บรรทัดฐานตายตัว แต่อาจจะมีการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

⁵⁰ KENNETH CULP OAVIS, DISCRETIONARY JUSTICE, INDEED (LOUISIANA: EDWARDS BROS. TNC. 1969) P.4 อ้างใน สุรพล ลินทรัพย์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ปัญหาการดำเนินคดีความผิดฐานหลักเลียงภาษีสกุลกากร วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 62

พิจารณาความผิดโดยพิจารณาองค์ประกอบทั้งสามประการแล้วกำหนดโทษหรือแนวทางการระงับคดี
เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อให้อธิบดีหรือคณะกรรมการใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบแล้ว
แต่กรณี ซึ่งการที่กรมศุลกากรได้วางเกณฑ์ระงับคดีดังกล่าวไว้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้าง
บรรทัดฐานในการใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบระงับคดี เพื่อให้เกิดความแน่นอนขึ้นในระดับหนึ่ง
อย่างไรก็ตามการใช้ดุลพินิจไม่อาจวางกฎเกณฑ์ตายตัวให้ใช้ได้ แต่ก็ย่อมมีพื้นฐานหรือหลักชี้แนะใน
ทางปฏิบัติ ซึ่งการใช้ดุลพินิจที่มีพื้นฐานหรือหลักนิติธรรมเป็นเครื่องช่วยกำหนดในการใช้ คือสิ่งที่
เรียกว่า "ดุลพินิจยุติธรรม" หรือ JUDICIAL DISCRETION หรือ LEGAL DISCRETION

จ. ผลของการเปรียบเทียบระงับคดี

ความผิดตามกฎหมายศุลกากรที่ผู้ต้องหายินยอมทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากร
ไม่ว่าโดยอำนาจของอธิบดีหรือพนักงานสอบสวนตามมาตรา 102 หรือโดยอำนาจของคณะกรรมการ
เปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กฎหมายได้บัญญัติผล
ไว้ว่าให้ถือว่าเป็นอันค้ำผู้กระทำผิดในอันที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในกรณีแห่งความผิดอันนั้น นอกจากนี้
ยังทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตามมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา*

1. ". . .ให้ถือเป็นอันค้ำผู้กระทำผิดในอันที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในกรณีแห่งความผิด
อันนั้น" หมายความว่า เมื่อเกิดการกระทำความผิดตามกฎหมายศุลกากรและมีการตกลงระงับคดี
โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำความตกลงระงับไป รัฐจะนำกรณีความผิดนั้นมา
ฟ้องผู้กระทำผิดอีกไม่ได้ไม่ว่าในทางแพ่ง หรือทางอาญา

---

* การตกลงระงับคดีที่จะมีผลที่ทำให้ผู้กระทำผิดในอันที่จะถูกฟ้องร้องต่อไป ในกรณี
แห่งความผิดนั้น จะต้องเป็นการตกลงระงับคดีที่ทั้งสองฝ่าย คือ ผู้กระทำผิดและกรมศุลกากร ได้
ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงระงับคดีอย่างครบถ้วนเท่านั้น จึงทำให้การตกลงระงับคดีเป็นผลสมบูรณ์

อนึ่ง ในกรณีที่มีการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรและผิดกฎหมายอื่นอยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการผิดธรรมดาเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือหลายกรรมต่างกัน เมื่อมีการเปรียบเทียบระดับคดีตามกฎหมายศุลกากร ซึ่งผลย่อมเป็นอันคุ้มผู้กระทำผิดในอันที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในกรณีแห่งความผิดอันนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นย่อมเกิดปัญหาขึ้นว่าความผิดตามกฎหมายอื่นจะเป็นอันระงับไป ด้วยหรือไม่เพียงใด ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทต่อไป

2. การเปรียบเทียบระดับคดีโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากจะทำให้รัฐไม่สามารถดำเนินคดีอย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้กระทำผิดได้แล้ว ในส่วนของผู้กระทำผิดเองย่อมถือว่าได้รับสภาพว่า การกระทำของตนเองเป็นความผิด ดังนั้นเมื่อได้ตกลงระงับคดีกับกรมศุลกากรแล้ว ภายหลังจะกลับใจโดยคิดว่าการกระทำของตนเองถูกต้อง และเรียกร้องสิ่งที่ตนเองได้เสียไป เช่น ค่าเสียหาย ค่าปรับ หรือเงินค่าภาษีอากรคืนย่อมกระทำไม่ได้⁵¹

3. การเปรียบเทียบระดับคดีในกรณีของต้องกักตุน* นอกจากความผิดเป็นอันระงับแล้ว ของดังกล่าวย่อมเป็นของที่ถูกต้องตามกฎหมายและสามารถผ่านพิธีการนำเข้าไปได้ กล่าวคือ ของที่นำเข้ามาโดยฝ่าฝืนข้อกักตุน หรือที่มีได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยข้อกักตุน และผู้นำเข้าได้ทำความตกลงระงับคดีกับกรมศุลกากรตามมาตรา 102 หรือกับคณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 แต่ไม่รีบของ เช่นนี้ เมื่อผู้นำเข้าได้ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับคดีดังกล่าวแล้ว ย่อมจะปฏิบัติพิธีการโดยให้ทำใบขนสินค้าชำระอากรและรับการตรวจปล่อยเช่นเดียวกับของที่นำเข้ามาตามปกติได้ ทั้งนี้ถือเป็นการปฏิบัติตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ที่บัญญัติว่า

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 4186/2530

* ของต้องกักตุน คือ ของซึ่งมีกฎหมายบังคับมิให้นำเข้าหรือส่งออก โดยเสียภาษีอย่างเสรี หากแต่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในเรื่องนั้น ๆ ตามแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้ด้วย เช่น จะต้องมิใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกของพนักงานเจ้าหน้าที่ จะต้องมิใบรับรองมาตรฐานสินค้า หรือจะต้องบรรจุ หรือ ใส่ในหีบห่อตามลักษณะที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

ก่อนที่จะนำของใด ๆ ไปจากอารักขาของศุลกากร ผู้นำของเข้าต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัตินี้ และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร กับต้องยื่นใบชนสินค้าโดยถูกต้อง และเสียภาษีอากรจนครบถ้วนหรือวางเงินไว้เป็นประกัน การขอวางเงินประกันให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่มีการร้องขอและอธิบดีเห็นว่า ของใดมีความจำเป็นที่จะต้องนำออกไปจากอารักขาของศุลกากรโดยรีบด่วน อธิบดีมีอำนาจให้นำของนั้นไปจากอารักขาของศุลกากรได้ โดยยังไม่ต้องปฏิบัติ ตามวรรคหนึ่งก่อน แต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดและในกรณีที่ต้องเสียภาษีอากร ให้วางเงินหรือหลักประกันอย่างอื่น เป็นที่พอใจอธิบดีเพื่อเป็นประกันค่าภาษีอากรด้วย

4. ผลของการเปรียบเทียบระดับคดีเกี่ยวกับเงินสินบน และรางวัลตามกฎหมายศุลกากร เมื่อมีการกระทำผิดตามกฎหมายศุลกากรฐานลักลอบหนีศุลกากรหรือของต้องห้าม ต้องจำกัดในการนำเข้ามาในหรือส่งออกป็นราชอาณาจักร หรือฐานสำแดงเท็จขึ้นและอธิบดีกรมศุลกากรหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบแล้วแต่กรณี ใช้อำนาจตามมาตรา 102 หรือมาตรา 102 ทวิ ในการตกลงระดับคดีกับผู้กระทำความผิดไม่ว่าโดยการให้ใช้ค่าปรับ หรือทำความตกลง ซึ่งจากเกณฑ์การเปรียบเทียบระดับคดีที่ใช้ในทางปฏิบัติดังกล่าวในหัวข้อก่อน จะเห็นว่าการเปรียบเทียบระดับคดีส่วนใหญ่จะตกลงโดยการให้ใช้ค่าปรับ ซึ่งเป็นเงินจำนวนหนึ่งและหรือยกของกลางให้เป็นของแผ่นดิน ซึ่งเงินและของกลางดังกล่าว พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 102 ตรี บัญญัติเพิ่มเติมโดยมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 บัญญัติเป็นเงินสินบนและรางวัลดังนี้

มาตรา 102 ตรี ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีในกรณีต่อไปนี้

1. ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้าม ต้องจำกัด ในการนำเข้ามาในหรือส่งออกป็นราชอาณาจักร ให้หักจ่ายเป็นเงินค่าสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าขายของกลาง แต่ในกรณีที่มีได้รับของกลาง หรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับส่วนรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

2. ความผิดฐานสำแดงเท็จ ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบน และรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับ แต่ในรายที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

3. กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาด และเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบ เป็นผลให้เรียกอากรเพิ่มเติมได้ ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากร ที่กรมศุลกากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

(1) ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัล ได้แก่ อธิบดีเท่านั้น ถึงแม้ในกรณีที่ไม่มีการเปรียบเทียบระงับคดี แต่มีการดำเนินคดีในศาล ศาลก็ไม่มีอำนาจที่จะสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัล ตามมาตรา 112 ได้ หากผู้ดำเนินคดีร้องขอต่อศาลและศาลเห็นว่าควรจ่ายเงินสินบนและรางวัล ศาลก็อาจสั่งจ่ายได้ แต่ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิด

(2) เงินที่จะจ่ายเป็นสินบนและรางวัล ในกรณีความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องกำกวดในการนำเข้ามานในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร เงินที่เกี่ยวข้องมิได้ถึงสองจำนวน คือเงินค่าขายของกลางอย่างหนึ่ง และเงินค่าปรับอีกอย่างหนึ่ง มาตรา 102 ตรี(1) บัญญัติไว้ชัดเจนว่าต้องจ่ายตามลำดับคือ จะต้องจ่ายจากเงินค่าขายของกลางถ้ามิได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ จึงให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับ ดังนั้น ถ้าหากมีค่าขายของกลาง แม้จะน้อยเพียงใด สินบนและรางวัลก็ต้องจ่ายจากเงินค่าขายของกลางนั้น จะจ่ายจากเงินค่าปรับไม่ได้และหากไม่มีเงินค่าขายของกลางและไม่มีค่าปรับ ก็ไม่มีเงินจะจ่ายสินบนและรางวัลได้⁵² ส่วนความผิดฐานสำแดงเท็จไม่มีกรณีรับของกลางหรือยกของกลางไว้เป็นของแผ่นดิน ดังนั้น เงินสินบนและรางวัลจึงมาจากค่าปรับ

(3) อัตราส่วนสินบนและรางวัล มาตรา 102 ตรี บัญญัติไว้ชัดเจนใน (1) และ(2) กรณีไม่มีการแจ้งความนำจับว่า "ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30" แต่ในกรณีมีผู้แจ้งความนำจับ มาตรา 102 ตรี (1) และ (2) กำหนดให้จ่ายเงินสินบนและรางวัลในอัตราส่วนร้อยละ 55

⁵² มานิต วิทยาเต็ม ภาษีและกฎหมายศุลกากร (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์ 2532) หน้า 265-266

โดยมิได้แยกว่าเป็นรางวัลและสินบนอย่างละเท่าใด ดังนั้น ระเบียบอธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีย่อมมีอิสระที่จะใช้ดุลพินิจแบ่งเงิน ร้อยละ 55 เป็นสินบนและรางวัลตามสัดส่วนที่เห็นสมควรว่าจะเป็นการยุติธรรม หรือส่งเสริมชักจูงให้เกิดผลตามความมุ่งหมายหรือนโยบายของรัฐบาล เช่น ปัจจุบันเงินร้อยละ 55 ดังกล่าวแบ่งเป็นเงินสินบนร้อยละ 30 รางวัลร้อยละ 25 หากอธิบดีเห็นสมควรโดยอนุมัติรัฐมนตรีจะส่งเสริมการแจ้งความนำจับให้มากยิ่งขึ้น ก็อาจแก้ไขระเบียบเพื่อเพิ่มเงินสินบนเป็นร้อยละ 40 และลดเงินรางวัลเหลือร้อยละ 15 หรือในทางกลับกันก็อาจลดเงินสินบนเหลือร้อยละ 20 และเพิ่มเงินรางวัลเป็นร้อยละ 35 ก็ย่อมได้⁵³

ช. การยกเลิกการเปรียบเทียบระงับคดี

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การเปรียบเทียบระงับคดีตามกฎหมายศุลกากรเป็นข้อตกลงด้วยความสมัครใจ หรือยินยอมพร้อมใจของบุคคล 2 ฝ่าย อันได้แก่ กรมศุลกากรฝ่ายหนึ่งกับผู้ที่จะถูกฟ้องในความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 หรือผู้กระทำผิดฝ่ายหนึ่ง โดยฝ่ายกรมศุลกากรตามกฎหมายผู้มีอำนาจในการตกลงระงับคดี คืออธิบดีกรมศุลกากรกับคณะกรรมการเปรียบเทียบ ส่วนฝ่ายผู้กระทำผิดนั้นผู้มีอำนาจในการตกลงระงับคดีคือ ผู้กระทำผิดโดยตรง ซึ่งวิธีการตกลงระงับคดีสามารถกระทำได้ 4 วิธี ได้แก่ ใช้ค่าปรับ ทำความตกลง ทำทัณฑ์บน หรือให้ประกัน การตกลงระงับคดีดังกล่าวจะมีผลสมบูรณ์ ต่อเมื่อทั้ง 2 ฝ่ายได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลของการเปรียบเทียบระงับคดีให้ถือว่าเป็นอันคุ้มผู้กระทำผิดในการที่จะถูกฟ้องร้องต่อไป ในกรณีแห่งความผิดนั้น ปัญหาจึงมีว่า ถ้าหากปรากฏต่อมาว่าข้อเท็จจริงแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสาระสำคัญ คำสั่งของอธิบดีกรมศุลกากร ตามมาตรา 102 หรือมติของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามมาตรา 102 ทวิ ที่ได้สั่งการหรือมีมติไปโดยได้รับข้อเท็จจริงไม่ถูกต้อง ทางราชการจะมีอำนาจหยิบยก หรือรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่และมีความเห็นโดยจะสั่งการหรือมีมติเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้หรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้พิจารณาเห็นว่า เมื่ออธิบดีตามมาตรา 102 หรือคณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ ได้พิจารณา

⁵³ มานิต วิทยาเต็ม เรื่องเดียวกัน หน้า 266

และใช้ดุลพินิจเปรียบเทียบไปแล้ว เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้ถือว่าเป็นอันคุ้มกันผู้กระทำผิดนั้น ในการที่จะถูกฟ้องร้องต่อไป ก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย จึงไม่อาจรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจเช่นนั้น

ในประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าว เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นายอมร จันทรสุมบุรณ์) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การที่จะวินิจฉัยปัญหาว่า เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา 102 ทวิ ได้มีมติ (หรืออธิบดีได้มีคำสั่ง) ไปแล้ว ต่อมาข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเปลี่ยนแปลงไป คำตอบในปัญหานี้อาจมีได้ทั้งในกรณีที่ทางราชการอาจยกเรื่องขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ และทั้งกรณีที่ยกขึ้นพิจารณาใหม่ไม่ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแห่งกรณีนั้น ๆ

วิธีการในทางศุลกากรเกี่ยวกับการระงับคดีหรือเกี่ยวกับการทำความตกลงหรือยินยอมให้มีการเปรียบเทียบกับทางราชการนั้น มีลักษณะเป็นมาตรการทางศุลกากรโดยเฉพาะ (transaction fiscales) และมาตรการทางศุลกากรนี้ มีลักษณะผสม คือเป็นทั้งมาตรการในด้านกำหนดความเสียหายให้แก่รัฐและในขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการที่เป็นการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดฐานหลบหนีศุลกากรไปด้วย (แม้ว่าการหลบหนีศุลกากรจะมีใช้เป็นการกระทำผิดที่กระทบต่อความปลอดภัยของสังคมโดยตรง) ในประเทศที่พัฒนาหลักกฎหมายปกครองแล้ว ขอบเขตการใช้อำนาจหน้าที่ของ "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" (เช่นการใช้อำนาจของอธิบดีกรมศุลกากรหรือของคณะกรรมการเปรียบเทียบ) ในการ "สั่งการ" เพื่อทำการเปรียบเทียบหรือทำ "ความตกลง" กับผู้กระทำผิด จะมีกฎและระเบียบแบบแผนที่ค่อนข้างรัดกุมและมีแนวทางปฏิบัติที่แน่นอน แต่สำหรับกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับศุลกากรของไทย มิได้มีแนวทางที่แน่ชัดเช่นนั้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงมีอำนาจใช้ "ดุลพินิจ" ได้อย่างกว้างขวาง

ในทางทฤษฎี "คำสั่ง" ของอธิบดีกรมศุลกากรก็ดี หรือ "มติ" ของคณะกรรมการเปรียบเทียบก็ดี ย่อมเป็นนิติกรรมทางปกครอง (acte administratif) ดังนั้น ปัญหาที่ว่า เมื่ออธิบดีกรมศุลกากรได้สั่งการไปแล้วตามมาตรา 102 หรือคณะกรรมการเปรียบเทียบได้มีมติไปแล้วตามมาตรา 102 ทวิ จะมีการหยิบยก หรือรื้อฟื้นการสั่งการใหม่ได้หรือไม่ จึงเป็นการพิจารณาจากทฤษฎีกฎหมายปกครองเกี่ยวกับนิติกรรมทางปกครองนั่นเอง เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ซึ่งทำการแทน "รัฐ") ได้สั่งการไปแล้ว "รัฐ" จะถูกผูกพัน โดยนิติกรรมทางปกครองนั้นเพียงใด ตัวอย่าง

เช่น ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐคนหนึ่งใด กระทำการทุจริต (รับสินบน) และได้ออกคำสั่ง (โดยมิชอบ) ให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไปในขณะที่ดำรงตำแหน่งอธิบดี รัฐจะต้องผูกพันตามคำสั่งนั้นหรือไม่เพียงใด อธิบดีคนต่อไปหรือแม้แต่ผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไป จะมีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่ง (นิติกรรมทางปกครอง) นี้ได้หรือไม่ ในเมื่อความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐคนก่อนได้ปรากฏขึ้น หรือตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดคนหนึ่ง ได้ปกปิดข้อเท็จจริงในสาระสำคัญหรืองดเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้อื่นของรัฐสั่งการไปโดยผิดพลาด เจ้าหน้าที่ของรัฐ (อาจเป็นบุคคลคนเดียวกับผู้ที่ได้สั่งการไปแล้ว หรือเป็นบุคคลอื่นที่มีอำนาจหน้าที่) จะมีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้หรือไม่เพียงใด เป็นต้น

ในเมื่อหลักกฎหมายปกครองได้มีหลักเกณฑ์ให้ถือและอ้างได้ว่า คำสั่งของทางราชการ (นิติกรรมทางปกครอง) ที่ได้สั่งการไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อม "เสีย" ไปได้ หลักเกณฑ์ที่มีความคู่กันก็คือ คำสั่งของทางราชการที่ได้สั่งการไปเพราะการฉ้อฉลโดยบุคคลหนึ่งบุคคลใด คำสั่งของทางราชการนั้นย่อม "ไม่ก่อให้เกิดสิทธิ (ne pas creer de droits)" แก่บุคคลผู้นั้น อันที่จริง หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับการฉ้อฉล (manoeuvres frauduleuses) สำหรับนิติกรรมทางปกครองก็เทียบเคียงได้กับหลักกลฉ้อฉลในนิติกรรมทางแพ่งนั่นเอง ซ้ำยุ่งยากในการพิจารณา อาจมีได้สำหรับกลฉ้อฉลโดย "บุคคลอื่น" ซึ่งบุคคลที่ได้รับประโยชน์มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นด้วย ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต เพราะเห็นแก่ประโยชน์หรือสินจ้างที่ "บุคคลอื่น" เป็นผู้ให้ โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้เสนอข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จหรืองดเว้นไม่เสนอข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญต่อผู้บังคับบัญชา อันเป็นเหตุให้ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งหรือมีมติผิดพลาดอันเป็นประโยชน์แก่ "ผู้ที่เกี่ยวข้อง" ในกรณีเช่นนี้ โดยหลักการ รัฐยังย่อมต้องผูกพันตามคำสั่งการโดยบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ (เจ้าหน้าที่ของรัฐ) นั้น เว้นแต่จะเป็นเรื่องเสียหายร้ายแรงแก่สาธารณะ ดังนั้น ถ้าหากปรากฏข้อเท็จจริงที่แน่ชัดว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ร่วมมือทำการฉ้อฉล ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่สำคัญผิด และได้สั่งการหรือมีมติไป การสั่งการหรือมติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (อธิบดีหรือคณะกรรมการเปรียบเทียบ) ก็ย่อมไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ "ผู้ที่เกี่ยวข้อง" และทางราชการอาจทบทวนเรื่องและสั่ง "เพิกถอน" การสั่งการนั้นเมื่อใดก็ได้ และหากปรากฏว่าได้มีการทำ "ข้อตกลง" ระหว่างทางราชการกับบุคคลที่กระทำหรือมีส่วนกระทำฉ้อฉลตามคำสั่งการที่ผิดพลาดนั้น ผลบังคับของข้อตกลงดังกล่าวย่อมเป็นไปตามหลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับ "ความไม่สมบูรณ์ของเจตนา (vices du

consentement)" และทางราชการมีอำนาจบอกเลิกได้ในลักษณะเดียวกับการบอกเลิกนิติกรรม
ทางแพ่งว่าด้วยกลั่นแฉลบ ช่มชู้ หรือลำคัญผิด